

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

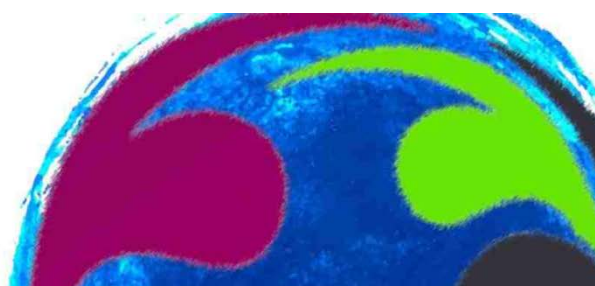

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Κοινωνικές
Συνεταιριστικές
Επιχειρήσεις**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΤΖΟΥΛΙΑ ΑΝΝΑ

ΤΣΑΚΑΛΗ ΣΕΒΑΣΤΗ

ΕΠΙΒΛΕΨΗ:

ΜΠΕΛΙΔΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2014

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	3
Εισαγωγή	4
Περίληψη	5

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	8
---------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

2.1 Τι είναι επιχείρηση	12
2.2 Διακρίσεις βάσει κριτηρίων διαχωρισμού	12
2.3 Διακρίσεις βάσει νομικής μορφής	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

3.1 Η έννοια του Συνεταιρισμού	15
3.2 Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών	16
3.3 Οι σκοποί των συνεταιρισμών	17
3.3.1 Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών	17
3.3.2 Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των Συνεταιρισμών	18
3.4 Οι Συνεταιριστικές Αρχές	18
3.5 Συνεταιρισμός – Συνδικαλισμός - Κράτος	23
3.6 Συνεταιρισμοί και ιδιωτικές εταιρίες	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

4.1 Γενικά	27
4.2 Το διεθνές συνεταιριστικό κίνημα	27
4.3 Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα	29
4.3.1 Η ελληνική συνεταιριστή νομοθεσία	29
4.3.2 Κύρια σημεία της ισχύουσας νομοθεσίας	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	
5.1 Ορισμός της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης	34
5.2 Κατηγορίες Κοιν.Σ.Επ.	34
5.3 Προϋποθέσεις ίδρυσης Κοιν.Σ.Επ.	35
5.4 Δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμμετόχων στις Κοιν.Σ.Επ.	36
5.5 Οι πόροι των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων	37
5.6 Διοίκηση των Κοιν.Σ.Επ.	37
5.7 Παράγοντες επηρεασμού της επιχειρηματικότητας	37
5.8 Κίνητρα ίδρυσης Κοιν.Σ.Επ.	39
5.9 Διαδικασία ίδρυσης Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης	40
5.10 Οι Κοιν.Σ.Επ. στην Ελλάδα	41
5.11 Τα εμπόδια ανάπτυξης των Κοιν.Σ.Επ.	42
5.12 Το μέλλον των Κοιν.Σ.Επ.	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

6.1 Γενικά	46
6.2 Αίτια	47
6.3 Η Δημοσιονομική Κρίση Στην Ελλάδα	48
6.3.1 Πως δημιουργήθηκε το χρέος	48
6.3.2 Δημόσια έσοδα και δαπάνες	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

7.1 Η Έννοια της κοινωνικής ευθύνης	50
7.2 Αναγκαία η κοινωνική ευθύνη	51
7.3 Η ικανότητα της εταιρείας για κοινωνική ευθύνη	51

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΕΡΕΥΝΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

8.1 Πίνακες μονής εισόδου	54
8.2 Πίνακες διπλής εισόδου	61

Παράρτημα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66
---------------------	----

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνέβαλαν στην προσπάθεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Αρχικά ευχαριστούμε θερμά τον κύριο Μπελίδη Αθανάσιο, επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μας εργασίας, ο οποίος με τη συμβολή και την καθοδήγησή του βρισκόταν δίπλα μας σε κάθε στάδιο.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα θέλαμε να αποδώσουμε στους εκπροσώπους των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων, για τη συνεργασία τους και τις χρήσιμες πληροφορίες που μας παρείχαν.

Τέλος θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους εργαζομένους στις βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας καθώς του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για την άριστη εξυπηρέτησή τους.

Εισαγωγή

Ο συνεργατισμός είναι ένα παγκόσμιο πανάρχαιο φαινόμενο. Σχετίζεται με τη φύση του ανθρώπου για συνεργασία και τους διαρκείς αγώνες του για δικαιοσύνη, ελευθερία, δημοκρατία, αδελφoσύνη και αλληλεγγύη, που όλα μαζί εκφράζουν τη συνεταιριστική ιδέα.

Είναι η έμπρακτη υλοποίηση της Συνεταιριστικής Ιδέας. Είναι μια συλλογική ατομική οργάνωση που απαρτίζεται από ανθρώπους με τα ίδια ενδιαφέροντα. Ο συνεργατισμός είναι ένας ιερός οικονομικοκοινωνικός θεσμός γιατί δεν περιορίζεται μόνο στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ανθρώπων αλλά επεκτείνεται και στην προαγωγή της κοινωνικής και πολιτιστικής τους θέσης. Εδώ ακριβώς βρίσκεται το μεγαλείο των συνεταιρισμών και η παγκοσμιότητά τους.

Οι δυνατότητες των συνεταιρισμών για την ευημερία των ανθρώπων είναι πολύ μεγάλες. Όμως, το πόσο μπορούν στην πράξη να συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση εξαρτάται από τους ανθρώπους που τους υπηρετούν. Στις γνώσεις των στελεχών στηρίζεται η ορθολογική οργάνωση και η αποδοτική λειτουργία των συνεταιρισμών. Στο πιστεύω των στελεχών στη συνεταιριστική ιδέα οφείλεται η διάδοσή τους σ' όλο τον κόσμο.

Ακριβώς εκεί στοχεύει αυτή η εργασία. Να μεταδώσει στους ενδιαφερόμενους τις απαραίτητες πληροφορίες για τις αρχές, την οικονομική, την οργάνωση και τη διοίκηση της σύγχρονης μορφής του Συνεργατισμού, δηλαδή τις **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις**.

Περίληψη

Σε αυτή την εργασία επιχειρήθηκε μια προσπάθεια καταγραφής της παρούσας κατάστασης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων καθώς και ο εντοπισμός των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Το σύγγραμμα απαρτίζεται από δύο σκέλη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται στοιχεία δευτερογενούς έρευνας ενώ στο δεύτερο παρουσιάζεται και αναλύεται η έρευνα πρωτογενών στοιχείων με θέμα **«Τα προβλήματα των εγγεγραμμένων Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων του Νομού Θεσσαλονίκης κατά τη χρονική περίοδο Ιουνίου 2014»**.

Πιο αναλυτικά, στο Κεφάλαιο 1 γίνεται γενική αναφορά στην Κοινωνική Οικονομία και στους οργανισμούς Κοινωνικής Οικονομίας.

Λόγω του ότι οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις αποτελούν επιχειρήσεις, στο Κεφάλαιο 2 αναλύεται ο ορισμός της επιχείρησης καθώς και οι διακρίσεις των επιχειρήσεων.

Στο κεφάλαιο 3 γίνεται εκτενής αναφορά στους Συνεταιρισμούς, στις αρχές και τις αξίες που τους διέπουν, στην συνεταιριστική ιδέα, στους σκοπούς και στους τρόπους επίτευξης των σκοπών τους, αλλά και στις διαφορές τους με τις κοινές επιχειρήσεις.

Το κεφάλαιο 4 αναφέρεται στους Διεθνείς αλλά και στους Ελληνικούς Συνεταιρισμούς και στην ισχύουσα νομοθεσία που αφορά τους Συνεταιρισμούς.

Στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται όλες οι πληροφορίες που αφορούν τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, όπως οι κατηγορίες, οι προϋποθέσεις ίδρυσης, η διαδικασία ίδρυσης και τα εμπόδια ανάπτυξής τους.

Τέλος τα κεφάλαια 6 και 7 αναφέρονται στην Οικονομική κρίση και στο πως αυτή οδήγησε στην ανάγκη δημιουργίας επιχειρήσεων κοινωνικού χαρακτήρα καθώς και στη στροφή των επιχειρήσεων στην εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Summary

The present project is an effort to register the current state of Social Cooperative Enterprises, as well as to track down the possible problems they may face.

This writing consists of two parts. The first part presents data from secondary research and the second part is the primal data research entitled “Problems of the registered Social Cooperative Enterprises of Thessaloniki, during June 2014”.

More specifically, Chapter 1 generally refers to Social Economy and Social Economy organizations.

Due to the fact that S.C.E.'s are enterprises, a definition of the term “enterprise” and the various forms one can take are described in Chapter 2.

Chapter 3 is an extensive citation of the Cooperatives, their principles and values, the cooperative ideal, their goals and the means to attain those and the several differences that exist between Cooperative and common enterprises.

A reference to the International and greek Cooperatives, as well as to the current legislation about them is made in Chapter 4.

Chapter 5 consists of all the remaining information about S.C.E.'s, like categorization, founding premises and procedure, and possible impediments of their development.

Finally, Chapters 6 and 7 refer to the Economic Crisis and how it resulted to the imperative need for new enterprises of social orientation and for enterprises in general to turn to social corporate responsibility.

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σε πολλές προηγμένες αλλά και αναπτυσσόμενες οικονομίες έχει αρχίσει να αναπτύσσεται ένας τρίτος τομέας ανάμεσα στο Κράτος και στην αγορά, ο επονομαζόμενος τομέας της **Κοινωνικής Οικονομίας** ή «**Τρίτο Σύστημα**» ή «**Τρίτος Τομέας της Οικονομίας**» ή «**Μη Κερδοσκοπικός Τομέας της Οικονομίας**» ή «**Τομέας της Αλληλέγγυας Οικονομίας**». Το νέο αυτό πεδίο συστήνεται από άτυπες και τυπικές οργανώσεις, δομές, εταιρικά σχήματα, φορείς, συμπράξεις, ομάδες, συσπειρώσεις, συνέργιες και οργανισμούς που αναλαμβάνουν διάφορες **κοινωνικοοικονομικές** και **κοινωνικοπολιτικές** πρωτοβουλίες και ασκούν αντίστοιχα κοινωνικοοικονομικές και κοινωνικοπολιτικές δράσεις, οι οποίες παρουσιάζουν τις εξής ιδιαιτερότητες:

- Σε ότι αφορά στις **κοινωνικοοικονομικές** δραστηριότητες, δεν εντάσσονται στη σφαίρα του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα αλλά ούτε ανήκουν στον παραδοσιακό ιδιωτικό (κερδοσκοπικό) τομέα της οικονομίας.
- Σε ότι αφορά στις **κοινωνικοπολιτικές** δραστηριότητες και σύμφωνα με το τελικό κείμενο των διεθνών συναντήσεων για την παγκοσμιοποίηση της αλληλεγγύης (Κεμπέκ, 9-12 Οκτωβρίου 2001), ο τρίτος τομέας δεν καλύπτει μόνο κοινωνικοοικονομικές ανάγκες, ή ακόμα κοινωνικοπολιτισμικές, αλλά και κοινωνικοπολιτικές (κοινωνικού μετασχηματισμού). Με άλλα λόγια, δεν αρκεί η αντίσταση στην παγκοσμιοποίηση και στις επιπτώσεις της, αλλά απαιτείται ταυτόχρονα η δημιουργία εναλλακτικών πολιτικών σχεδίων δράσης. (www.dasta.teipat.gr)

Εν ολίγοις, οι φορείς του Τρίτου Τομέα δραστηριοποιούνται σε έναν ενδιάμεσο, σχετικά νέο και ριζοσπαστικό χώρο, ο οποίος βρίσκεται μεταξύ του δημόσιου τομέα και της οικονομίας της αγοράς ενώ από πολιτικής απόψεως οι οργανισμοί αυτοί αποτελούν εκούσιες, εθελοντικές, συμμετοχικές και αδέσμευτες συσπειρώσεις πολιτών που συγκροτούν ανεξάρτητες δομές, οι οποίες δρουν στο μαζικό χώρο πλήρως αυτονομημένα από τα πολιτικά κόμματα. (www.dasta.teipat.gr)

Άλλωστε, η αύξηση των ποσοστών της ανεργίας και της φτώχειας στην Ευρώπη είχε ως αποτέλεσμα μεταξύ άλλων και την εμφάνιση νέων μορφών κοινωνικών επιχειρήσεων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και φορέων καινοτομιών, ως αντιστάθμισμα κάλυψης νέων αναγκών, ενόψει μάλιστα της αδυναμίας των κρατών να σχεδιάσουν αποτελεσματικές πολιτικές. Η παρατεταμένη κρίση του Κράτους Πρόνοιας επέτρεψε την άνοδο της νέας αυτής μορφής

κοινωνικής οικονομίας, η οποία πλέον είναι προσανατολισμένη στις πρωτοβουλίες εκείνες που αφορούν στην τοπική ανάπτυξη, στην επανενσωμάτωση μακροχρόνια ανέργων και στην καταπολέμηση του αποκλεισμού. (www.dasta.teipat.gr)

Η κοινωνική οικονομία μόλις πρόσφατα αναγνωρίστηκε ως διακριτό σύνολο οικονομικών φορέων. Εντούτοις, οι οργανισμοί που ανήκουν στην κοινωνική οικονομία αποτελούν εδώ και πολύ καιρό σημαντικό συστατικό της ευρωπαϊκής κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας.

Ο όρος «κοινωνική οικονομία» εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία στο πρώτο τρίτο του 19ου αιώνα και, με την πάροδο των αιώνων, η χρησιμότητά του υπερέβη κατά πολύ τα γαλλικά σύνορα, βρίσκοντας μεγάλη απήχηση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Πράγματι, εδώ και σχεδόν δύο αιώνες, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι σημαντικοί παράγοντες στο ευρύτερο πλαίσιο της διαδικασίας κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. (www.dasta.teipat.gr)

Το κοινό στοιχείο των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας, που τους διαχωρίζει από τις συμβατικές επιχειρήσεις, είναι ο γενικός στόχος των δραστηριοτήτων τους, ο οποίος δεν εξαντλείται στην επιδίωξη του κέρδους και τη διανομή του στους μετόχους. Στην πραγματικότητα, στους κυριότερους σκοπούς που επιδιώκουν οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας συγκαταλέγονται τόσο η παροχή αγαθών και υπηρεσιών (περιλαμβανομένων των ευκαιριών απασχόλησης) στα μέλη ή την κοινότητά τους όσο και η επιδίωξη στόχων γενικού συμφέροντος (δηλαδή δραστηριοτήτων που ωφελούν την ευρύτερη κοινωνία, όπως η παροχή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος).

Άλλο κοινό χαρακτηριστικό πολλών οργανισμών κοινωνικής οικονομίας είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους, καθώς τα δικαιώματα ιδιοκτησίας δεν αναγνωρίζονται σε επενδυτές αλλά σε ενδιαφερόμενα μέρη, στον οποίων την εμπλοκή και τη συμμετοχή δίνεται ιδιαίτερη έμφαση. Σε αυτά μπορεί να συγκαταλέγονται εργαζόμενοι, πελάτες, ακόμη και εθελοντές, καθώς πολλοί οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας χαρακτηρίζονται από σημαντική συμμετοχή εθελοντών, οι οποίοι συχνά διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο, ειδικά στη φάση εκκίνησης του οργανισμού. (www.dasta.teipat.gr)

Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας ή επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, έχοντας ως χαρακτηριστικό την καινοτομία, επεκτάθηκαν με τον καιρό και σε νέα πεδία, όπως σε υπηρεσίες γειτνίασης, αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς και στο εμπόριο, την ηθική και αλληλεγγύα χρηματοδότηση, την περιβαλλοντική διαχείριση αποβλήτων κ.ά.

Η κοινωνική οικονομία απέβλεπε περισσότερο στην πραγματοποίηση των στόχων της κοινωνικής πολιτικής ή της πολιτικής της απασχόλησης. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η ιδιαιτερότητα ως προς τη διαχείρισή τους οδήγησε στη δημιουργία της προσδοκίας μιας ανώτερης δυνατότητας από εκείνης του Κράτους όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών γενικού οφέλους με πιο αποτελεσματικό τρόπο. (www.dasta.teipat.gr)

Δεδομένων αυτών των χαρακτηριστικών, οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας τείνουν να ιεραρχούν τον άνθρωπο και την εργασία πάνω από τα κεφάλαια, όσον αφορά τη διανομή των εσόδων. Αυτό σημαίνει, παραδείγματος χάριν, ότι οι εν λόγω οργανισμοί θα προκρίνουν τη διατήρηση της απασχόλησης και την ποιότητα των υπηρεσιών προς τα μέλη και τους πελάτες τους, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται τη μείωση του περιθωρίου κέρδους τους. Οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας χαρακτηρίζονται επίσης γενικά από δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, στο πλαίσιο των οποίων οι κρίσιμες αποφάσεις που τους αφορούν λαμβάνονται με ψηφοφορία του συνόλου των μελών τους. Αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να εντοπιστούν σε διαφορετικούς τύπους οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και σε διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες. (www.dasta.teipat.gr)

Ιστορικά, οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας ταξινομούνται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: συνεταιριστικές επιχειρήσεις, αλληλασφαλιστικές εταιρείες, ιδρύματα και ενώσεις, με νομικές μορφές που μπορεί να ποικίλλουν σημαντικά από χώρα σε χώρα.

▪ **Αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί**

Η αλληλασφαλιστική εταιρεία ή εταιρεία αλληλοβοήθειας μπορεί να οριστεί ως η ένωση που προσφέρει ασφαλιστικές υπηρεσίες προς όφελος των μελών της. Οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες βασίζονται σε αμοιβαίες συμβάσεις και προϋποθέτουν ότι τα μέλη λαμβάνουν παροχές ως απόρροια της συμμετοχής τους.

▪ **Ενώσεις**

Η ένωση είναι μια ομάδα ανθρώπων που συμπράττουν για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό (πολιτιστικής, ψυχαγωγικής, κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως) και δημιουργούν μια μόνιμη οργάνωση για την επίτευξή του. Οι ενώσεις μπορούν να είναι τυπικές, με κανόνες, καταστατικό και προϋποθέσεις συμμετοχής, ή άτυπες συσσωματώσεις χωρίς καθορισμένη δομή.

▪ **Ιδρύματα και λοιποί οργανισμοί**

Τα ιδρύματα είναι νομικές οντότητες που συστήνονται για την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών, προς όφελος συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων ή της

ευρύτερης κοινότητας, μέσω της χρησιμοποίησης κληροδοτημάτων ή συστηματικών εκστρατειών για τη συγκέντρωση κεφαλαίων. Αυτοί οι οργανισμοί είναι προσηλωμένοι κυρίως στην προώθηση κοινωνικών, θρησκευτικών, εκπαιδευτικών ή διάφορων γενικού συμφέροντος δραστηριοτήτων, όπως ορίζει η διαθήκη του κληροδότη(www.dasta.teipat.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

2.1 Τι είναι επιχείρηση

Με τον όρο επιχείρηση στην οικονομία νοείται μια οικονομική μονάδα, η οποία αναλαμβάνει να μετατρέψει τις υπηρεσίες των συντελεστών παραγωγής της, σε αγαθά (υπηρεσίες). Ουσιαστικά, η επιχείρηση είναι ένας οικονομικός οργανισμός που αποσκοπεί στην δημιουργία κέρδους. Για την επίτευξη αυτού του στόχου συνδυάζονται οι απαραίτητοι συντελεστές παραγωγής, από τους οποίους παράγονται τα κατάλληλα αγαθά ή υπηρεσίες, με σκοπό την ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών. (Σαρμανιώτης, 2005)

Ως στόχο, η επιχείρηση έχει την ικανοποίηση των αναγκών του ανθρώπου μέσα από τα παραγόμενα αγαθά (υπηρεσίες). Από αυτή τη σκοπιά υπάρχει λόγος να αναφερθεί κανείς στο είδος, τη νομική μορφή (ανώνυμος εταιρεία, ομόρρυθμος εταιρεία, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης κ.τ.λ.), στον ιδιοκτήτη (κράτος, κοινωνικός φορέας, ιδιώτης κ.τ.λ.), αλλά ούτε και στο μέγεθος ή στο αντικείμενο παραγωγής αυτής. Στην πραγματικότητα όμως αυτά είναι τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις επιχειρήσεις. (Πουρναράκης, Χατζηκωσταντίνου, 2004)

Για την επίτευξη του σκοπού της, η κάθε επιχείρηση θα πρέπει να παίρνει σημαντικές για την λειτουργία της αποφάσεις. Τέτοιες είναι το είδος και το ύψος της παραγωγής, οι μέθοδοι παραγωγής που θα χρησιμοποιηθούν όπως και ο χρόνος αλλά και ο τόπος παραγωγής. Οι αποφάσεις αυτές δεν επηρεάζουν μόνο την παραγωγική λειτουργία της επιχείρησης αλλά και τα προϊόντα ή της υπηρεσίες που αυτή προσφέρει στην κοινωνία. (Πουρναράκης, Χατζηκωσταντίνου 2004)

Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί πως οι αποφάσεις που παίρνει η κάθε επιχείρηση για το είδος, την ποσότητα, το προϊόν όπως και την μέθοδο παράγωγης συνοδεύονται από κινδύνους.

2.2 Διακρίσεις βάσει κριτηρίων διαχωρισμού

Οι οικονομικοί οργανισμοί μπορούν να χωριστούν σε κατηγορίες βάση ορισμένων κριτηρίων. Τα κριτήρια αυτά είναι αναφορικά :

- Ο φορέας του οργανισμού
- Ο σκοπός

- Το μέγεθος
- Το είδος της οικονομικής δραστηριότητας, όπως επίσης και η νομική τους μορφή.

(Σαρμανιώτης, 2005)

Στην παρούσα εργασία αναλύονται οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.), για τον λόγο αυτό θα, από τα παραπάνω κριτήρια θα μας απασχολήσουν μόνο δύο (2). Αυτά είναι ο φορέας του οργανισμού και ο σκοπός.

Λίγο πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον φορέα των επιχειρήσεων αυτές διακρίνονται σε

- Ιδιωτικές, οι οποίες με την σειρά τους χωρίζονται σε οργανισμούς που ανήκουν στο δημόσιο και σε τοπικές αυτοδιοικήσεις(δημοτικές-κοινωνικές επιχειρήσεις). Και σε
- Μεικτές οι οποίες ανήκουν από κοινού σε δημόσιο και ιδιωτικούς φορείς.

(Σαρμανιώτης, 2005)

Περνώντας στο δεύτερο κριτήριο διαχωρισμού, οι επιχειρήσεις- οικονομικοί οργανισμοί χαρακτηρίζονται από τον κύριο σκοπό στον οποίο αποβλέπουν. Έτσι διακρίνονται σε

- Οικονομικούς οργανισμούς κοινωφελούς χαρακτήρα (μη κερδοσκοπικούς). Κύριος στόχος τους είναι η ικανοποίηση των «κοινωνικών» αναγκών μέσω αγαθών και υπηρεσιών, δίχως να αποσκοπούν στο κέρδος. Οι οποίοι με τη σειρά τους χωρίζονται σε κτητικούς (τα έσοδα είναι περισσότερα από τα έξοδα), ελλειμματικούς (όπου τα έσοδα είναι λιγότερα από τα έξοδα) και σε εξισωτικούς (στους οποίους τα έσοδα είναι ισάξια με τα έξοδα). Και σε
- Οικονομικούς οργανισμούς κερδοσκοπικού χαρακτήρα (επιχειρήσεις).

(Σαρμανιώτης, 2005)

2.3 Διακρίσεις βάσει νομικής μορφής

Σύμφωνα με την νομική τους μορφή οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε δύο (2) νέες κατηγορίες: στις ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες ανήκουν σε ένα (1) φυσικό πρόσωπο που επιβλέπει και κατευθύνει όλες τις εργασίες και είναι συνήθως μικρού μεγέθους και στις εταιρικές επιχειρήσεις. Οι εταιρικές επιχειρήσεις με την σειρά τους αποτελούνται από τουλάχιστον δύο (2) φυσικά πρόσωπα και χωρίζονται στις προσωπικές και στις κεφαλαιουχικές. (Σαρμανιώτης, 2005)

Λόγω του θέματος θα αρκεστούμε σε μια μικρή αναφορά των διακρίσεων μόνο των προσωπικών εταιρειών. Οι προσωπικές εταιρείες-επιχειρήσεις χωρίζονται σε τέσσερις (4) υποκατηγορίες :

- Ομόρρυθμη
- Απλή ετερόρρυθμη
- Συμμετοχική ή αφανής και τέλος
- Συνεταιρισμός

Ομόρρυθμη είναι η εταιρία στην οποία οι εταίροι προσωπικά και απεριόριστα για τα χρέη της επιχείρησης. Δεν είναι εφικτή η μεταβίβαση της σε κάποιον άλλο για την θέση του εταίρου, χωρίς την σύμφωνη γνώμη και των υπολοίπων. Έχουν πλεονέκτημα στην εμφάνιση συγκέντρωσης και ικανοτήτων.

Απλή ετερόρρυθμη είναι η εταιρία όπου υπάρχουν τουλάχιστον ένας ομόρρυθμος και ένας ετερόρρυθμος εταίρος, ο οποίος ευθύνεται σύμφωνα με το ποσό που έχει καταβάλλει. Δηλαδή ο ετερόρρυθμος είναι απλός χρηματοδότης και δεν έχει δικαίωμα διαχείρισης περιουσίας.

Συμμετοχική ή αφανής χαρακτηρίζεται η εταιρεία στην οποία μόνο ένας εταίρος είναι φανερός. Από οικονομικής απόψεως είναι παρόμοια με την ετερόρρυθμη και η κύρια διαφορά είναι πως δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο.

Συνεταιρισμός είναι η εταιρία της οποίας το κεφάλαιο και ο αριθμός των μελών μπορούν να μεταβληθούν. Μεγαλύτερη και εκτενέστερη ανάλυση για τους συνεταιρισμούς γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο. (Σαρμανιώτης,2005)

Από αυτές της κατηγορίες μας απασχολεί μόνο η τέταρτη. Εξ αιτίας αυτού θα ακολουθήσει μία μικρή ανάλυση για τον συνεταιρισμό. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με τον Κ. Σαρμανιώτη, συνεταιρισμός είναι η εταιρεία της οποίας το κεφάλαιο όπως και ο αριθμός των συνεταίρων μπορούν να μεταβληθούν. Ανά πάσα στιγμή όποιος επιθυμεί μπορεί να γίνει μέλος του συνεταιρισμού ή να αποχωρήσει από αυτόν αποσύροντας της την εισφορά του. Σκοπός του συνεταιρισμού είναι συνήθως η προαγωγή της οικονομικής κατάστασης των μελών, που επιτυγχάνεται μέσω της συνεργασίας. Ο συνεταιρισμός χαρακτηρίζεται ως οικονομική εταιρεία εκ νόμου ανεξάρτητα δηλαδή από το αν αποτελεί πραγματικά εμπορική εταιρεία ή όχι. Παλαιότερα οι διάφορες μορφές συνεταιρισμού είχαν μια ενιαία νομοθεσία. Σήμερα όμως με διάφορες ρυθμίσεις υπάρχει διαφορετική νομοθεσία για κάθε μορφής συνεταιρισμό (αγροτικούς, αστικούς κτλ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

3.1 Η έννοια του Συνεταιρισμού

Κατά καιρούς, έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί από διάφορους επιστήμονες, για την έννοια του Συνεταιρισμού, που η διαφοροποίησή τους βασικά οφείλεται στο γεγονός ότι ο καθένας απ' αυτούς δίνει έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σκοπούς του συνεταιρισμού.

Ο Marvin A. Schaars, καθηγητής αγροτικής οικονομικής στο πανεπιστήμιο του Wisconsin των Η.Π.Α. δίνει τον εξής ορισμό:

«Ο συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του, και λειτουργεί από αυτούς και γι' αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή στο κόστος».

Κατά την άποψη του Χ. Καμενίδη, ο συνεταιρισμός μπορεί να οριστεί καλύτερα ως εξής:

«Συνεταιρισμός είναι μια συλλογική οικονομική οργάνωση, η οποία προκύπτει από την εθελοντική και ισότιμη συνένωση προσώπων και η οποία, πραγματοποιώντας τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες στο κόστος και με δημοκρατικό έλεγχο, αποβλέπει στην ταυτόχρονη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των μελών της».

Τα πλεονεκτήματα αυτού του ορισμού είναι ότι δίνει τα πιο σπουδαία χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού και τα οποία το διέπουν ως βασικές αρχές του συνεργατισμού. Αυτά είναι τα εξής:

- Η εθελοντική συμμετοχή των ατόμων στο συνεταιρισμό.
- Ο δημοκρατικός έλεγχος του συνεταιρισμού.
- Η μη κερδοσκοπική λειτουργία του συνεταιρισμού.

Είναι γεγονός πως όλοι σχεδόν οι ορισμοί του συνεταιρισμού είναι λίγο ή πολύ ατελής και αυτό γιατί υπάρχουν τόσα πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ή σκοποί του συνεταιρισμού, που αν τυχόν αναφερθούν θα καταστήσουν μακροσκελή τον ορισμό του και συνεπώς πρακτικά αχρησιμοποίητο.

Έτσι ο παραπάνω ορισμός μπορεί να συντομευτεί ως εξής:

«Συνεταιρισμός είναι μια συλλογική οικονομική οργάνωση η οποία με τις οικονομικές δραστηριότητές της αποσκοπεί στην ευημερία των μελών της».

Πάντως πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα πως ο συνεταιρισμός δεν είναι ούτε αμιγής οικονομική μονάδα, όπως π.χ. είναι η κεφαλαιακές εταιρίες, ούτε είναι αμιγής

οικονομική οργάνωση, όπως είναι τα διάφορα κοινωνικά ιδρύματα. Αντίθετα, είναι ένας μικτός οικονομικοκοινωνικός θεσμός που αποβλέπει ταυτόχρονα στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και στην εξύψωση της κοινωνικής και πολιτιστικής θέσεις των μελών του. (Καμενίδης, 1990)

Από το πλήθος των ορισμών που δίδονται για την έννοια του συνεταιρισμού, προκύπτει αβίαστα, πως για να γίνει απόλυτα κατανοητός ο θεσμός αυτός, πρέπει να αναλυθούν οι αρχές και οι αξίες που τον διέπουν. Ο λόγος; το γεγονός πως ο συνεταιρισμός αποτελεί ιδιότυπο θεσμό.

3.2 Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται από ορισμένα γνωρίσματα, τα κυριότερα εξ αυτών αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

- Ο συνεταιρισμός είναι μια οικονομική οργάνωση, μια επιχειρηματική μονάδα, γιατί πραγματοποιεί διάφορες οικονομικές δραστηριότητες όπως π.χ. παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών και βιομηχανικών αγαθών, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες, κ.λ.π. Δεν είναι ούτε συνδικαλιστικό σωματείο, ούτε δημόσιο κοινωνικό ίδρυμα.
- Οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι ταυτόχρονα οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί παρόλο ότι είναι οικονομικές οργανώσεις, δηλαδή μονάδες που επιτελούν μόνο οικονομικές δραστηριότητες.
- Είναι συλλογική μονάδα, που προκύπτει από την ένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων. Γι' αυτό και η συνεταιριστική μερίδα έχει περιορισμένη αμοιβή, που είναι συνήθως κάτω από τον τόκο των τραπεζών.
- Η συμμετοχή των ατόμων στο συνεταιρισμό είναι εθελοντική και ισότιμη. Αν θέλει κανείς γίνεται μέλος του συνεταιρισμού. Αν όμως θελήσει να γίνει μέλος, τότε γίνεται ισότιμα με όλα τα άλλα μέλη αφού παίρνει μια και μόνη μερίδα, η οποία έχει την ίδια και σταθερή χρηματική αξία για όλους.
- Οι συνεταιρισμός ελέγχεται δημοκρατικά χάρη στην ισοψηφία των μελών του, αφού κάθε μέλος του συνεταιρισμού έχει μια και μόνο ψήφο κατά την εκλογή της διοίκησης και την λήψη οποιασδήποτε άλλης απόφασης.
- Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν στο κόστος, δηλαδή μη κερδοσκοπικά. Αν τυχόν δημιουργηθούν πλεονάσματα κατά την πραγματοποίηση των διαφόρων δραστηριοτήτων τους, τότε αυτά επιστρέφονται στα μέλη τους με τη μορφή των επιστρεφόμενων. (Καμενίδης, 1990)

3.3 Οι σκοποί των συνεταιρισμών

Ο βασικός σκοπός των συνεταιρισμών είναι η ευημερία των μελών τους, δηλαδή ταυτόχρονη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης τους. Πιο αναλυτικά αυτό σημαίνει τα εξής:

- Προσφορά περισσότερων υπηρεσιών στα μέλη τους.
- Προσφορά καλύτερων υπηρεσιών στα μέλη τους.
- Προσφορά διαφόρων υπηρεσιών στα μέλη τους στο ελάχιστο δυνατό κόστος.
- Εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης στα μέλη τους.
- Διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών.

Ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών τους.

(Καμενίδης, 1990)

3.3.1 Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών

Οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι οι διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν και οι οποίες αναγράφονται στα καταστατικά και τους νόμους των συνεταιρισμών. Οι στόχοι των συνεταιρισμών μπορούν κυρίως να επιτευχθούν με τους εξής δύο μηχανισμούς, ανάλογα με τη φύση της συνεταιριστικής δραστηριότητας:

- Με την ισχυροποίηση της διαπραγματευτικής δύναμης του Συνεταιρισμού, όταν η δραστηριότητά του περιορίζεται στο να διαπραγματευτεί με τρίτους τους όρους του εμπορίου κατά τις συναλλαγές του. Έτσι, όσο μεγαλύτερη είναι η διαπραγματευτική δύναμη ενός Συνεταιρισμού τόσο καλύτερες τιμές μπορεί να πετύχει για τα προϊόντα που πουλά ή αγοράζει. Επομένως, μπορεί πιο αποτελεσματικά όχι μόνο να αποτρέψει την εκμετάλλευση των μελών του, αλλά και να συμβάλλει στην ευημερία τους.
- Με την επίτευξη μεγαλύτερων «οικονομιών μεγέθους» κατά την πραγματοποίηση μιας οποιασδήποτε δραστηριότητας του Συνεταιρισμού. Για παράδειγμα, όταν ένας Γεωργικός Συνεταιρισμός αναλαμβάνει την μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων των γεωργών – μελών του, τότε τα οικονομικά οφέλη στα μέλη του θα μεγιστοποιηθούν όταν βελτιωθεί η αποδοτικότητα λειτουργίας του Συνεταιρισμού. Αυτό θα επιτευχθεί λόγω σημαντικής αύξησης της ποσότητας της πρώτης ύλης που επεξεργάζεται το συνεταιριστικό εργοστάσιο, με αποτέλεσμα να πραγματοποιούνται «οικονομίες μεγέθους» κατά την μεταποίησή της και επομένως χαμηλότερο κόστος και υψηλότερα καθαρά εισοδήματα. (Κορρές, 1999)

3.3.2 Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των Συνεταιρισμών

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων των Συνεταιρισμών είναι οι εξής:

- Ο μεγάλος αριθμός των μελών του Συνεταιρισμού. Εάν είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνει έλα τα ενδιαφερόμενα άτομα για να αποκτήσει ο Συνεταιρισμός μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη.
- Ο μεγάλος όγκος συναλλαγών του κάθε μέλους με τον Συνεταιρισμό. Εάν είναι δυνατόν π.χ. κάθε γεωργός – μέλος του Συνεταιρισμού να παραδίδει όλη την ποσότητα του προϊόντος του στη συνεταιριστική βιομηχανία, γιατί έτσι πετυχαίνονται «οικονομίες μεγέθους στη μεταποίηση»
- Μια άλλη σημαντική προϋπόθεση επίτευξης των σκοπών του Συνεταιρισμού είναι η ορθολογική οργάνωση και αξιοκρατική στελέχωση του. Χωρίς σωστή οργάνωση του συνεταιρισμού σε διάφορα τμήματα και χωρίς στελέχωση των τμημάτων αυτών του Συνεταιρισμού με ικανά (ειδικευμένα, έμπειρα και έξυπνα) στελέχη, ο Συνεταιρισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αποδοτικά, δηλαδή να προσφέρει ή να παράγει το μεγαλύτερο δυνατό έργο με το μικρότερο δυνατό κόστος.
- Σημαντική επίσης προϋπόθεση αποτελεί η επαρκής χρηματοδότησή του, δηλαδή η ύπαρξη αρκετών κεφαλαίων στην διάθεση του Συνεταιρισμού, τόσο για την αγορά του απαραίτητου και σύγχρονου μηχανολογικού εξοπλισμού και την κατασκευή των απαιτούμενων κτιρίων όσο και κεφαλαίου κίνησης για να μπορέσει ο Συνεταιρισμός να πραγματοποιήσει τις δραστηριότητες που θέλει και να τις υλοποιήσει έγκαιρα και επιτυχημένα. (Καμενίδης, 1990)

3.4 Οι Συνεταιριστικές Αρχές

Η οργάνωση και λειτουργία των συνεταιρισμών βασίζεται σε ορισμένες θεμελιώδεις συνεταιριστικές αρχές, οι οποίες διαμορφώθηκαν από τους κανόνες λειτουργίας του πρώτου καταναλωτικού συνεταιρισμού Ροτσντέιλ της Αγγλίας και διατυπώθηκαν στη σημερινή μορφή τους από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση το 1966 στην Βιέννη της Αυστρίας. Οι αρχές αυτές, γνωστές ως διεθνείς συνεταιριστικές αρχές είναι οι εξής:

1. Η εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή στους συνεταιρισμούς.
2. Ο δημοκρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών.
3. Η μη κερδοσκοπική λειτουργία των συνεταιρισμών.
4. Η περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου των συνεταιρισμών.
5. Η πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα.
6. Η συνεχής εκπαίδευση των μελών των συνεταιρισμών.
7. Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών. .(Κορρές, 1999)

Από τις αρχές αυτές, οι τέσσερις πρώτες θεωρούνται ως οι βασικότερες αρχές του συνεργατισμού και οι οποίες διακρίνουν τους συνεταιρισμούς από άλλες οργανώσεις. Οι αρχές αυτές γίνονται γενικά αποδεκτές και εφαρμόζονται αμετάβλητα σε κάθε τόπο και χρόνο, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις στην πρώτη αρχή.

Οι τελευταίες τρεις αρχές μερικές φορές θεωρούνται ως μέθοδοι ή πρακτικές που ακολουθούνται από ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις κατά την εκτέλεση των διαφόρων λειτουργιών τους.

Πάντως όμως, οι επτά αυτές αρχές το συνεργατισμού μπορεί να αναθεωρούνται κατά διαστήματα και να γίνονται οι απαραίτητες τροποποιήσεις που απαιτεί το υφιστάμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, για να βελτιώνεται η αποδοτικότητα λειτουργίας των συνεταιρισμών για το καλό των μελών τους και όλης της κοινωνίας. Αναλυτικότερα :

1. Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή στους συνεταιρισμούς

Η αρχή αυτή του συνεργατισμού λέει τα εξής:

A) Η συμμετοχή ενός ατόμου σε συνεταιρισμό είναι εθελούσια, δηλαδή προϊόν δικής του θέλησης και όχι άλλων. Ένα άτομο συμμετέχει στην ίδρυση του συνεταιρισμού ή γίνεται μέλος συνεταιρισμού (που έχει συσταθεί) ύστερα από δική του ελεύθερη σκέψη, κρίση και απόφαση και όχι ύστερα από οποιοδήποτε εξαναγκασμό, όπως π.χ. άσκηση εξωτερικών πιέσεων κ.λπ.

B) η είσοδος του ατόμου σε συνεταιρισμό είναι ελεύθερη και δυνατή χωρίς περιορισμούς ή τεχνητά εμπόδια. Κάθε άτομο χωρίς καμία κοινωνική, φυλετική, θρησκευτική ή πολιτική διάκριση μπορεί να γίνει μέλος του συνεταιρισμού αρκεί να εκπληρώνει τις βασικές προϋποθέσεις ίδρυσής του και να αποδέχεται τις αρχές του καταστατικού ίδρυσής του. Αυτό σημαίνει πως ο συνεταιρισμός δεν είναι προνόμιο μιας ορισμένης μόνο μερίδας ανθρώπων.

Φυσικά, η ελευθερία εισόδου στους συνεταιρισμούς συνοδεύεται ταυτόχρονα και από την ελευθερία εξόδου από τους συνεταιρισμούς με ορισμένους βέβαια περιορισμούς.

2. Δημοκρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών

Η αρχή του δημοκρατικού ελέγχου ή αρχή της δημοκρατικής διοίκησης είναι η πιο βασική αρχή του συνεργατισμού, διότι δεν μπορεί να θεωρηθεί συνεταιρισμός που να προωθεί τα συμφέροντα των μελών του και να ικανοποιεί τις ανάγκες τους χωρίς ο συνεταιρισμός να λειτουργεί δημοκρατικά, δηλαδή να διοικείται και να ελέγχεται δημοκρατικά.

Η αρχή του δημοκρατικού ελέγχου των συνεταιρισμών λέει ότι οι συνεταιρισμοί διοικούνται και ελέγχονται από τα δημοκρατικά εκλεγμένα όργανά του, τα οποία έχουν εκλεγεί από όλα τα μέλη του με βάση της ισοψηφίας, δηλ. κάθε μέλος μία ψήφος. (Καμενίδης, 1990)

Η δημοκρατική λειτουργία των συνεταιρισμών εκφράζεται και υλοποιείται κυρίως με τους εξής κανόνες και όργανα των συνεταιρισμών:

A) Με την ισοψηφία, δηλαδή με το δικαίωμα κάθε μέλους του συνεταιρισμού να έχει μόνο μια ψήφο για κάθε θέμα, ανεξάρτητα από τον όγκο των συναλλαγών του μέλους με τον συνεταιρισμό.

Ο κανόνας της ισοψηφίας εκφράζεται προς τις εξής κατευθύνσεις:

- Την εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του συνεταιρισμού.
- Την εκλογή των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου του συνεταιρισμού.
- Τη λήψη διαφόρων αποφάσεων στη Γενική συνέλευση του συνεταιρισμού, που παίρνονται με την προσωπική ψήφο των μελών του.

Η ισοψηφία μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού εξασφαλίζει να κρατά τον έλεγχο της συνεταιριστικής δραστηριότητας στα χέρια όλων των συνεταιίρων και αποτρέπει να περιέλθει ο έλεγχος αυτός στα χέρια λίγων μόνο μελών του, που έχουν πολλά κεφάλαια ή συναλλάσσονται περισσότερο με τον συνεταιρισμό. (Καμενίδης, 1990)

B) Με το δημοκρατικά εκλεγμένο διοικητικό συμβούλιο του συνεταιρισμού, το οποίο ενεργεί για την προάσπιση και προαγωγή των συμφερόντων των μελών του συνεταιρισμού.

Γ) Με το δημοκρατικά εκλεγμένο Εποπτικό Συμβούλιο του συνεταιρισμού, το οποίο έχει ως βασική αποστολή τον έλεγχο των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του συνεταιρισμού.

Δ) Με τη δημοκρατική λειτουργία της Γενικής Συνέλευσης του συνεταιρισμού, που είναι το ανώτατο και κυρίαρχο όργανό του και της οποίας όλες οι αποφάσεις παίρνονται δημοκρατικά με την προσωπική και μοναδική ψήφο των μελών του. (Καμενίδης, 1990)

3. Μη κερδοσκοπική λειτουργία των συνεταιρισμών

Μια άλλη, επίσης πολύ βασική αρχή του συνεργατισμού είναι η «αρχή της μη κερδοσκοπικής λειτουργίας των συνεταιρισμών» ή «αρχή της λειτουργίας των συνεταιρισμών στο κόστος». Από οικονομική άποψη, η αρχή αυτή είναι βασική στο να διακρίνει ξεκάθαρα στους συνεταιρισμούς από όλες τις άλλες μορφές επιχειρήσεων. Η αρχή αυτή αναγνωρίζει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον συνεταιρισμό και στα μέλη του.

Η αρχή της μη κερδοσκοπικής λειτουργίας των συνεταιρισμών λέει ότι οι συνεταιρισμοί πραγματοποιούν τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητές τους στο κόστος χωρίς να επιδιώκουν τη δημιουργία κερδών αφού ο πρωταρχικός σκοπός τους είναι η εξυπηρέτηση των μελών τους.

4. Περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου

Η αρχή της περιορισμένης αμοιβής κεφαλαίου διατυπώνεται και ως «αρχή των περιορισμένων μερισμάτων στις συνεταιριστικές μερίδες».

Ας σημειωθεί ότι το χρηματικό ποσό που συνεισφέρουν οι συνέταιροι στον συνεταιρισμό ως δικαίωμα εγγραφής τους σ' αυτόν δεν ονομάζεται «μετοχή» όπως ονομάζεται στις κεφαλαιακές επιχειρήσεις, αλλά «συνεταιριστική μερίδα». Επίσης, η αμοιβή του κεφαλαίου αυτού δεν ονομάζεται «τόκος» αλλά «μέρισμα». (Καμενίδης, 1990)

Η αρχή αυτή του συνεργατισμού λέει το εξής: Η αμοιβή της συνεταιριστικής μερίδας, δηλαδή ο τόκος του κεφαλαίου συμμετοχής των μελών στον συνεταιρισμό είναι περιορισμένη.

Οι λόγοι της περιορισμένης αμοιβής των συνεταιριστικών μερίδων:

- Για να διατηρηθεί ο βασικός χαρακτήρας των συνεταιρισμών, που είναι η ένωση προσώπων και όχι η ένωση κεφαλαίων και ο οποίος αποβλέπει στη μεγιστοποίηση των ωφελειών που παρέχει στα μέλη του.
- Στην ανάληψη του επιχειρηματικού κινδύνου προσωπικά από τα μέλη του συνεταιρισμού και όχι από το κεφάλαιο, όπως γίνεται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. (Καμενίδης, 1990)

5. Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα

Η αρχή της πολιτικής και θρησκευτικής ουδετερότητα δεν είναι βασική αρχή του συνεργατισμού και χωρίς να εφαρμόζεται η αρχή αυτή μπορεί να υπάρχει πραγματικός συνεταιρισμός, αρκεί οι τρεις τουλάχιστον βασικές αρχές (ο δημοκρατικός έλεγχος, η λειτουργία του στο κόστος, και η περιορισμένη αρχή του κεφαλαίου του) να ισχύουν.

Η έννοια της αρχής αυτής είναι ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού θα πρέπει να απέχει από κάθε πολιτική ή θρησκευτική διαμάχη.

Ο βασικός σκοπός αυτής της συμπληρωματικής αρχής είναι η ανάπτυξη των συνεταιρισμών, δηλαδή η δημιουργία πολυμελών συνεταιριστικών οργανώσεων, για να λειτουργήσουν αποδοτικότερα.

Η αρχή της πολιτικής ουδετερότητας έχει ιδιαίτερη αξία για χώρες με φλεγματικό συνήθως πληθυσμό και έντονη συμμετοχή του στην πολιτική ζωή. Έτσι, χωρίς την ξεκάθαρη εφαρμογή της αρχής δεν είναι δυνατή η συμμετοχή σ' έναν συνεταιρισμό ατόμων με διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις και έτσι δεν είναι δυνατή η μεγάλη ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα.

Η θρησκευτική ουδετερότητα είναι χωρίς ιδιαίτερη αξία για τη Χώρα μας διότι ο ελληνικός πληθυσμός χαρακτηρίζεται από μεγάλη θρησκευτική ομοιογένεια.

(Καμενίδης, 1990)

6. Συνεχής εκπαίδευση των μελών του συνεταιρισμού

Η ανάγκη της συνεχούς εκπαίδευσης των μελών των συνεταιρισμών προκύπτει από την τακτική αλλαγή των μελών των διοικητικών συμβουλίων. Γι' αυτό είναι απαραίτητη η εκπαίδευση και μάλιστα η συνεχής, όλων των μελών του συνεταιρισμού, ώστε οποτεδήποτε ορισμένοι απ' αυτούς εκλεγούν μέλη του διοικητικού συμβουλίου να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις για τη λήψη σωστότερων αποφάσεων.

Μόνο όταν μεταδοθούν στους ανθρώπους οι αρχές του συνεργατισμού και καταλάβουν τους οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς του, τότε η συμμετοχή τους σε συνεταιριστικές οργανώσεις θα είναι μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη και οι ωφέλειες που θα προκύψουν για τα μέλη τους θα είναι μεγαλύτερες. (.Καμενίδης, 1990)

7. Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών

Η αρχή αυτή λέει τα εξής: η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών οποιασδήποτε μορφής και βαθμίδας είναι απαραίτητη γιατί έτσι πετυχαίνονται καλύτερα οι συνεταιριστικοί στόχοι, αφού με τη συνεργασία των συνεταιρισμών αυξάνεται ο

όγκος των εργασιών τους, με αποτέλεσμα να ισχυροποιείται η διαπραγματευτική τους δύναμη και να δημιουργούνται «οικονομίες μεγέθους» στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες τους.

Η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών δημιουργεί σημαντικά πλεονεκτήματα για όλους ανεξαιρέτως τους συνεργαζόμενους συνεταιρισμούς, γιατί ο συνολικός όγκος των εργασιών τους αυξάνει, οπότε:

A) Αποκτούν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη.

B) Πετυχαίνουν μεγαλύτερες «οικονομίες μεγέθους».

Γ) Διευκολύνεται η απασχόληση έμπειρων και εξειδικευμένων στελεχών

3.5 Συνεταιρισμός – Συνδικαλισμός - Κράτος

Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι ο Συνεταιρισμός δεν είναι το ίδιο με τον συνδικαλισμό ή το κράτος. Όλα αυτά είναι εντελώς διαφορετικοί θεσμοί. Ο Συνεταιρισμός είναι μια οικονομική μονάδα γιατί πραγματοποιεί οικονομικές δραστηριότητες, όπως π.χ. παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες, κ.λ.π. Βέβαια, παρόλο ότι ο Συνεταιρισμός είναι οικονομική οργάνωση, εν τούτοις προσφέρει στα μέλη του και στην κοινωνία όχι μόνο στο οικονομικό έργο αλλά ταυτόχρονα και κοινωνικό και πολιτιστικό. Και εδώ ακριβώς είναι το μεγαλείο των Συνεταιρισμών και η ιδιαίτερη διαφορά τους από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. (Κορρές, 1999)

Ο συνδικαλισμός, σημαίνει επαγγελματικό σωματείο. Δεν είναι οικονομική μονάδα και συνεπώς δεν πραγματοποιεί οικονομικές δραστηριότητες. Διαπραγματεύσεις και κινητοποιήσεις κάνει για τη βελτίωση της οικονομικής αλλά και κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των μελών του.

Το κράτος, δηλαδή οι διάφοροι κρατικοί οργανισμοί ή δημόσιες υπηρεσίες κάνουν μόνο πολιτική, δηλαδή παίρνουν διάφορα μέτρα για τη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης όλων των πολιτών της χώρας.

Βλέπουμε λοιπόν ότι και οι τρεις θεσμοί επιδιώκουν του ίδιους στόχους, δηλαδή την βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των ανθρώπων – μελών τους. Όμως η μεγάλη διαφορά τους έγκειται στους τρόπους ή τα μέσα επίτευξης αυτών των στόχων. Πράγματι, ο Συνεταιρισμός τα πετυχαίνει με τις οικονομικές δραστηριότητές του, ο συνδικαλισμός με διαπραγματευτικές διαδικασίες και το κράτος με την πολιτική του, δηλαδή με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. (.Κορρές, 1999)

3.6 Συνεταιρισμοί και ιδιωτικές εταιρίες

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των συνεταιρισμών και ιδιωτικών εταιριών ή άλλων μορφών συλλογικής οργάνωσης και οι οποίες ουσιαστικά εκπηγάζουν από τις αρχές που τις διέπουν. Οι κυριότερες απ' αυτές τις διαφορές στον σκοπό, στην οργάνωση, στον έλεγχο, στις πηγές κεφαλαίου, κ.λ.π. μεταξύ Συνεταιρισμών και Εταιριών (και συγκεκριμένα των ανώνυμων εταιριών) είναι οι εξής:

1. Διαφορές στους σκοπούς μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας

A) Ο Συνεταιρισμός αποσκοπεί στο να μεγιστοποιήσει τις ωφέλειες που παρέχει στα μέλη του, ενώ η Εταιρία να μεγιστοποιήσει τα κέρδη των επενδύσεων των μετόχων της.

B) Ο Συνεταιρισμός θέλει να αυξήσει το πραγματικό εισόδημα των μελών του, ενώ η Εταιρία επιδιώκει να αυξήσει την αξία των μετοχών της

(Καμενίδης, 1990)

2. Διαφορές μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας στις πηγές κεφαλαίου.

A) Ο Συνεταιρισμός έχει ως βασική πηγή τις συνεταιριστικές μερίδες των μελών του ενώ η Εταιρία τις μετοχές των μετόχων της.

B) Άλλη εσωτερική πηγή κεφαλαίου του Συνεταιρισμού είναι η επένδυση των πλεονασμάτων ενώ της Εταιρίας είναι η επένδυση των κερδών.

Γ) Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας και ο αριθμός τους για κάθε μέλος του Συνεταιρισμού είναι σταθερός και περιορισμένος, ενώ η αξία κάθε μετοχής και ο αριθμός μετοχών που μπορεί να πάρει κάθε μέτοχος της Εταιρίας δεν είναι περιορισμένος και μπορεί να διαφέρει από μέτοχο σε μέτοχο.

Δ) Και ο Συνεταιρισμός και η Εταιρία μπορούν να έχουν εξωτερική χρηματοδότηση παίρνοντας δάνεια από τράπεζες.

Ε) Άλλη εσωτερική πηγή χρηματοδότησης των Συνεταιρισμών μπορεί να είναι η έκδοση προαιρετικών μερίδων και των Εταιριών η έκδοση νέων μετοχών.

(Καμενίδης, 1990)

- **Διαφορά μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας στη διανομή καθαρών εσόδων.**

Στους Συνεταιρισμούς, που τα καθαρά έσοδα ονομάζονται πλεονάσματα, η διανομή τους γίνεται ανάλογα με τη συμμετοχή των μελών στις εργασίες και στα αποθεματικά τους.

Στις Εταιρίες, που ονομάζονται κέρδη, η διανομή τους γίνεται στους μετόχους ανάλογα με τον αριθμό των μετοχών τους.

▪ Διαφορές μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας στην οργάνωση.

Στους Συνεταιρισμούς:

A) Η οργάνωση γίνεται σύμφωνα με ειδικό νόμο για τους Συνεταιρισμούς.

B) Η οργάνωση ανήκει στα μέλη του.

Γ) Συνεταιριστικές μερίδες έχουν μόνο τα μέλη τους.

Δ) Το δικαίωμα ψήφου των μελών του δεν είναι μεταβιβάσιμο.

Στις Εταιρίες:

A) Η οργάνωσή τους γίνεται σύμφωνα με ειδικούς νόμους για Εταιρίες ανώνυμες, ομόρρυθμες ή περιορισμένης ευθύνης.

B) Η οργάνωση ανήκει στους κατόχους μετοχών.

Γ) Οι μετοχές είναι μεταβιβάσιμες εκτός εξαιρέσεων.

Δ) Το δικαίωμα ψήφου των μετοχών είναι επίσης μεταβιβάσιμο.

(Καμενίδης, 1990)

▪ Διαφορές μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας στον έλεγχο.

A) Ο έλεγχος γίνεται από όλα τα μέλη του.

B) Κάθε μέλος έχει μία ψήφο.

Στις Εταιρίες:

A) Ο έλεγχος γίνεται από τους επενδυτές ή κατόχους μετοχών.

B) Κάθε μέτοχος μπορεί να έχει διαφορετικό αριθμό ψήφων, που εξαρτάται από τον αριθμό μετοχών που έχει.

▪ Διαφορές μεταξύ Συνεταιρισμού και Εταιρίας στη φορολογία.

Στους Συνεταιρισμούς υπάρχει φορολογική απαλλαγή για τις αγορές ακινήτων που προορίζονται για εγκαταστάσεις και για τις συναλλαγές που γίνονται μεταξύ των μελών και συνεταιριστικών οργανώσεων, ενώ τα πλεονεκτήματα από συναλλαγές με τρίτους φορολογούνται κανονικά.

Οι Εταιρίες φορολογούνται κανονικά σε όλα, σύμφωνα με τους νόμους του Κράτους.

(Καμενίδης, 1990)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

4.1 Γενικά

Η ελληνική αγορά αποτελεί ένα μόνο τμήμα της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, και σε σημαντικό βαθμό της διεθνούς αγοράς. Οι συνεταιρισμοί σε ολόκληρο τον κόσμο

παρέχουν στα μέλη τους διαπραγματευτική δύναμη, που αντιστοιχεί σε μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες και στις οικονομίες κλίμακας που διαθέτουν οι μικρές επιχειρηματικές μονάδες. Με τον τρόπο αυτό, κατορθώνουν να εξασφαλίζουν εφόδια σε χαμηλότερες τιμές, να παρέχουν υπηρεσίες με χαμηλό κόστος και να επηρεάζουν τις τιμές διάθεσης των προϊόντων. «Η διάκριση των συνεταιρισμών διαφέρει σε κάθε χώρα ανάλογα με την οικονομία, τους παραγωγικούς τομείς, και την ανάπτυξη του συνεργατισμού σε αυτή. Η δημιουργία συνεταιρισμών με διαφορετικές κατευθύνσεις αποσκοπεί στη εξυπηρέτηση των σχετικών, διαφόρων αναγκών.

Για την διάκριση αυτή γίνεται βάσει των ακολουθιών κριτηρίων:

1. Βάσει των πληθυσμιακών ομάδων που εξυπηρετούν. Σύμφωνα με αυτό διακρίνονται οι αστικοί, οι ημι-αστικοί και οι αγροτικοί (γεωργικοί) συνεταιρισμοί.
2. Βάσει του χώρου δραστηριοποίησης. Δηλαδή τοπικοί ή πρωτοβάθμιοι, περιφερειακοί ή δευτεροβάθμιοι και εθνικοί ή τριτοβάθμιοι αντίστοιχα, χωρίς να ξεχνιούνται οι εθνικοί.
3. Βάσει αντικειμένου δραστηριοποίησης. Όπως είναι οι προμηθευτικοί, οι εμπορικοί και οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί.
4. Βάσει τρόπου ιδρύσεως τους. Παραδείγματος χάριν, ελεύθεροι και αναγκαστικοί συνεταιρισμοί. (Κορρές, 1999)

4.2 Το διεθνές συνεταιριστικό κίνημα

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να δημιουργήσουν μεταξύ τους νέους συνεταιρισμούς, δευτεροβάθμιους είτε τριτοβάθμιους. Οι αρχές που διέπουν τις λειτουργίες αυτών είναι όμοιες με τις κλασσικές αρχές του συνεταιρισμού. Κύρια προβλήματα της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών είναι τα ακόλουθα :

- Η σχέση μεταξύ της δευτεροβάθμιας και της πρωτοβάθμιας συνεταιριστικής οργάνωσης μετατρέπεται γρήγορα σε σχέση προϊστάμενου – υφιστάμενου
- Οι σχέσεις μεταξύ δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και μελών της πρωτοβάθμιας είναι ως επί των πλείστον οικονομικές και πελατειακές
- Στις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις εξαφανίζεται η διπλή φύση του συνεταιρισμού και επικρατεί το οικονομικό στοιχείο (Κορρές, 1999)

Πέραν των προβλημάτων όμως υπάρχουν και πλεονεκτήματα από την συνεργασία των συνεταιρισμών:

- Μεγαλύτερη δύναμη στην αγορά και συνεπώς μεγαλύτερος έλεγχος επί των τιμών
- Εκτοπίζονται από την αγορά οι μεσάζοντες
- Πραγματοποιούνται επενδύσεις που στοχεύουν στην αξιοποίηση της παραγωγής των μελών
- Καλύτερη διοίκηση και διεύθυνση
- Οι δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις είναι σε θέση να προσφέρουν στα μέλη τους υπηρεσίες όπως λογιστική εξυπηρέτηση κ.τ.λ. (Κορρές, 1999)

Η διεθνής συνεταιριστική ένωση ιδρύθηκε το 1895 και αποτελεί κορυφαίο όργανο όλων των συνεταιρισμών, των χωρών όλου του κόσμου. Οι σκοποί της, όπως αυτοί αναφέρονται στο καταστατικό της έχουν ως εξής :

- Να εκπροσωπεί στο διεθνή χώρο όλες τις συνεταιριστικές οργανώσεις όλων των κατηγοριών
- Να διαδίδει τις συνεταιριστικές αρχές και μεθόδους σε ολόκληρο τον κόσμο
- Να διασφαλίζει τα διεθνή συμφέροντα των συνεταιρισμών
- Να διατηρεί καλές σχέσεις μεταξύ των μελών των οργανώσεων
- Να προάγει τις φιλικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ των συνεταιριστικών οργανώσεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο
- Να συντελεί στην επικράτηση και τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας
- Να συμβάλλει στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου των μελών (Κορρές, 1999)

Κυριότερο όργανο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης είναι το Συνέδριο. Συγκαλείται κάθε 4 χρόνια σε τακτικές συνόδους και συζητά την πορεία της συνεταιριστικής κίνησης στο διεθνή χώρο. Τα θέματα της Δ.Σ.Ε. τα χειρίζεται η Κεντρική επιτροπή, η οποία είναι υπεύθυνη για την διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής στα πλαίσια που ορίζουν τα συνέδρια.

4.3 Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα

4.3.1 Η ελληνική συνεταιριστή νομοθεσία

Οι αρχές του συνεταιρισμού είναι διεθνείς και ενιαίες για όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών. Όμως τα διεθνή όργανα των συνεταιρισμών στα οποία διαμορφώνονται οι αρχές, δεν έχουν νομοθετική ισχύ. Για τον λόγο αυτό η διατύπωση των αρχών μπορεί να θεωρηθεί μόνο ως υπόδειξη, ώστε κατά τη

θέσπιση των εκάστοτε κανόνων, να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών των συνεταιρισμών. (Κορρές, 1999)

Εφόσον οι αρχές του συνεταιρισμού δεν μπορούν να επιβληθούν σε κάθε κυβέρνηση, είναι αναμενόμενο να υπάρχουν διαφορές στις νομοθεσίες που θεσπίζονται μεταξύ των χωρών. Η παρουσία των προβλημάτων ξεκινά όταν οι νομοθετικές διατάξεις παραβιάσουν τις βασικές αρχές. Βασικές αρχές που αποτελούν δομικά στοιχεία για τον θεσμό του συνεταιρισμού. Σε ακραίες περιπτώσεις, ποινές ηθικής ή πολιτικής φύσεως μπορούν να επιβληθούν από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση. Για παράδειγμα, η διαγραφή από τον κατάλογο των μελών της.

Σε κάθε περίπτωση τα μέλη των συνεταιρισμών είναι υποχρεωμένα να υπακούουν και τηρούν την νομοθεσία κάθε χώρας. Ακόμη και ένα αυτή έρχεται σε σύγκρουση με τις βασικές συνεταιριστικές αρχές (βλέπε «βασικές συνεταιριστικές αρχές» σελ). Στις περισσότερες χώρες του κόσμου υπάρχει ειδική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς. Μεταξύ των εξαιρέσεων στην Ευρώπη είναι η Δανία. Εκεί οι κανόνες των συνεταιρισμών ορίζονται από τα καταστατικά τους και μπορούν να υπάρξουν πολλές μορφές νομικών εταιρειών (περιορισμένης-απεριόριστης ευθύνης). Στην Ελλάδα υπάρχει χωριστή νομοθεσία για αγροτικούς, αστικούς και οικονομικούς συνεταιρισμούς. (Κορρές, 1999)

4.3.2 Κύρια σημεία της ισχύουσας νομοθεσίας

- **Ποιοι μπορούν να γίνουν μέλη**

Για τη σύσταση του συνεταιρισμού απαιτείται η σύνταξη καταστατικού καθώς και η υπογραφή των φυσικών προσώπων .

- **Εγγραφή στον συνεταιρισμό**

Η εγγραφή μέλους στον συνεταιρισμό γίνεται από το διοικητικό συμβούλιο, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου. Εάν αυτή απορριφθεί, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει στην γενική συνέλευση, από την οποία θα παρθεί η οριστική απόφαση. Αν η αίτηση απορριφθεί και από την γενική συνέλευση, τότε ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει στο αρμόδιο ειρηνοδικείο. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και σε περίπτωση διαγραφής ενός μέλους από τον συνεταιρισμό.

- **Δέσμευση παραμονής**

Το νέο μέλος δεσμεύεται να παραμείνει στον συνεταιρισμό για το χρονικό διάστημα που προβλέπεται από το καταστατικό. Σε περίπτωση αναγκασίας

αποχώρησης από τον συνεταιρισμό, το νέο μέλος υποχρεούται να δηλώσει τον λόγο της αποχώρησης του, τουλάχιστον έξι (6) μήνες νωρίτερα. Κατά την αποχώρηση του ο συνέταιρος παίρνει την ονομαστική αξία της συνεταιριστικής του μερίδας ή τμήμα από αυτή σε περίπτωση ζημιών του συνεταιρισμού.

▪ Συνεταιριστική μερίδα

Είναι το χρηματικό ποσό, με το οποίο κάθε μέλος συμμετέχει στα κεφάλαια του συνεταιρισμού. Κάθε συνέταιρος υποχρεούται να έχει τουλάχιστον μία συνεταιριστική μερίδα, το ύψος της οποίας αποφασίζεται από το καταστατικό.

▪ Η αλληλέγγυος ευθύνη των μελών

Τα μέλη έχουν περιορισμένη ευθύνη για τις υποχρεώσεις προς τρίτους. Το όριο αυτής της ευθύνης μπορεί να οριστεί από το καταστατικό. Η προσωπική ευθύνη των μελών απέναντι στους δανειστές γεννάται κατά τη σύνταξη του ισολογισμού διαπιστωθούν πως οι υποχρεώσεις του συνεταιρισμού υπερβαίνουν το διπλάσιο του συνολικού ποσού κεφαλαίων.

▪ Αριθμός ψήφων

Κάθε μέλος έχει δικαίωμα μίας ψήφου στην γενική συνέλευση του συνεταιρισμού.

▪ Γενική συνέλευση

Η γενική συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο των συνεταιρισμών που παίρνει αποφάσεις, χωρίς να ασχολείται με λεπτομέρειες που είναι ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου. Σε αυτήν παίρνουν μέρος όλα τα μέλη καθώς έχουν δικαίωμα μιας ψήφου. Τα σπουδαιότερα θέματα που καθορίζονται από την γενική συνέλευση είναι :

- Η ψήφιση και η τροποποίηση του καταστατικού
- Η συγχώνευση ή διάλυση του συνεταιρισμού
- Έγκριση του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης
- Έγκριση διαθέσεως των πλεονασμάτων διαχείρισης
- Εκλογή ή ανάκληση διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου, όπως και εκπροσώπων του συνεταιρισμού σε άλλες οργανώσεις.

Συγκαλείται από το διοικητικό συμβούλιο μία φορά τον χρόνο. Βρίσκεται σε απαρτία όταν κατά την έναρξη παραβρίσκονται τουλάχιστον τα μισά μέλη.

▪ Διοικητικό συμβούλιο

Αποτελείται από λίγα μέλη τα οποία εκλέγονται κατά τη γενική συνέλευση. Είναι πιο ευέλικτο και παίρνει ταχύτερα αποφάσεις, πράγμα αναγκαίο για την

παρακολούθηση των οικονομικών μεταβολών. Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από τουλάχιστον 5 μέλη και έχει τριετή θητεία. Σε αυτό μετέχει και ένας εκπρόσωπος του προσωπικού με δικαίωμα ψήφου μόνο σε θέματα προσωπικού. Συνεδριάζει υποχρεωτικά μία φορά το μήνα και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

▪ Σύστημα εκλογών

Οι εκλογές για την ανάδειξη των συμβουλίων (διοικητικό- εποπτικό) γίνονται με το σύστημα των συνδυασμών. Κάθε μέλος ψηφίζει τους υποψηφίους που επιθυμεί από το αντίστοιχο ψηφοδέλτιο. Το διοικητικό συμβούλιο εκλέγει μεταξύ των μελών του. Τον πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γενικό γραμματέα και ταμιά. Είναι δυνατή η ανακατανομή θέσεων μεταξύ των προσώπων μόνο με πλειοψηφία των 2/3 των μελών του συμβουλίου.

▪ Εσωτερική εποπτεία

Η εσωτερική εποπτεία και ο έλεγχος της διοίκησης και της διαχείρισης των υποθέσεων ασκείται από το εποπτικό συμβούλιο. Τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου εκλέγονται και αυτά από την γενική συνέλευση, και αριθμούν τουλάχιστον τρία (3). Εξωτερική εποπτεία ασκείται από το κράτος και στοχεύει στην νόμιμη λειτουργία του συνεταιρισμού. Από αυτή γίνεται γενικός έλεγχος τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο (2) χρόνια. Ειδικός έλεγχος διενεργείται εάν και εφόσον υπάρξουν καταγγελίες ή ενδείξεις για πιθανές ανωμαλίες στη διαχείριση.

▪ Υποδιαίρεση σε τμήματα

Κάθε οργανωμένος συνεταιρισμός οφείλει να διαχωρίζει τμήματα ανάλογα με τις ανάγκες του. Σε κάθε τμήμα θα πρέπει να έχουν καθοριστεί με ακρίβεια το όριο δικαιοδοσίας, το περιεχόμενο, οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των υπαλλήλων. Για την ορθή λειτουργία του συνεταιρισμού τα τμήματα θα πρέπει να είναι οργανωμένα και να επικοινωνούν μεταξύ τους. Συγκεκριμένα τα τμήματα που διακρίνονται στους συνεταιρισμούς είναι :

- Η γενική συνέλευση
- Η οικονομική υπηρεσία – λογιστήριο : είναι υπεύθυνα για την λογιστική διαχείριση
- Το τεχνικό τμήμα : αναλαμβάνει την συντήρηση των εγκαταστάσεων όπως και τον εκσυγχρονισμό τους
- Το τμήμα προμηθειών : είναι υπεύθυνο για την προμήθεια πρώτων υλών, βοηθητικών υλών και του εξοπλισμού
- Το τμήμα παραγωγής : όταν ο συνεταιρισμός ασχολείται με μεταποιητικές εργασίες

- Τμήμα μάρκετινγκ : ασχολείται με την έρευνα αγοράς, το σχεδιασμό των προϊόντων, τις δημόσιες σχέσεις, την προβολή του συνεταιρισμού όπως και με την οργάνωση του δικτύου επικοινωνιών
- Τμήμα προσωπικού : ασχολείται με την επίλυση ζητημάτων των εργαζομένων
- Η γραμματεία : είναι υπεύθυνη για την αλληλογραφία, την τήρηση πρακτικών και την κοινοποίηση των αποφάσεων της διεύθυνσης
- Ο νομικός σύμβουλος : κρίνεται αναγκαίο να υπάρχουν νομικές συμβουλές σε θέματα συναλλαγών, εισπράξεων γραμματίων και φορολογικών προβλημάτων

▪ Η διαχείριση των συνεταιρισμών

Οι ελληνικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αναπτύξουν διάφορες δραστηριότητες ώστε να επιτύχουν το σκοπό τους. Η διαχείριση των οικονομικών δραστηριοτήτων ασκείται από το διοικητικό συμβούλιο που λαμβάνει τις αποφάσεις και από τους υπαλλήλους οι οποίοι τις εκτελούν. Σε τακτά χρονικά διαστήματα οι συνεταιρισμοί καταρτίζουν τον ισολογισμό και το λογαριασμό των αποτελεσμάτων διαχείρισης ώστε να γίνει μία χρήσιμη χρηματοδοτική ανάλυση. Στόχος της ανάλυσης αυτής είναι να ελεγχθεί η οικονομική θέση του συνεταιρισμού. Η απεικόνιση της κατάστασης του ισολογισμού στο τέλος της χρονιάς, δίνει την δυνατότητα να έχουν τα μέλη μια σαφή εικόνα της οικονομικής κατάστασης.

▪ Διάθεση πλεονάσματος

Το καθαρό πλεόνασμα της οικονομικής χρήσης προέρχεται από την αφαίρεση των εξόδων του συνεταιρισμού, καθώς και των αποσβέσεων από τα πάσης φύσεως έσοδα του συνεταιρισμού. Από αυτό, ένα καθαρό πλεόνασμα περιέχεται σε λογαριασμό τακτικού αποθεματικού. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορούν να συσταθούν λογαριασμοί έκτακτου και ειδικού αποθεματικού. Επίσης μπορεί να αποφασίσει ένα θα διανεμηθεί ή όχι στα μέλη, το ποσό που απομένει από το καθαρό πλεόνασμα, ή εάν θα χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη αναγκών του συνεταιρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.1 Ορισμός της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) είναι αστικός συνεταιρισμός κοινωνικού σκοπού με περιορισμένη ευθύνη των μελών του και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Η Κοιν.Σ.Επ. είναι επιχείρηση η οποία διοικείται ισότιμα από τα μέλη της και η λειτουργία της βασίζεται στην επιδίωξη συλλογικού

οφέλους ενώ το κέρδος της προκύπτει από δράσεις που εξυπηρετούν αποκλειστικά το κοινωνικό συμφέρον. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

5.2 Κατηγορίες Κοιν.Σ.Επ.

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό που εξυπηρετούν, οι Κοιν.Σ.Επ. διακρίνονται σε 3 κατηγορίες:

Α) Ένταξης

Αποσκοπούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (ΑμεΑ, εξαρτημένοι, απεξαρτημένοι, οροθετικοί, φυλακισμένοι, αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες). Σε μια Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, 40% κατ' ελάχιστον των εργαζομένων θα πρέπει να ανήκει υποχρεωτικά στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. (Διαδικασίες ίδρυσης – σύστασης Κοιν.Σ.Επ. σελ. 1) Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) θεωρούνται αυτοδικαίως Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης. (<http://epixeireite.duth.gr>)

Β) Κοινωνικής Φροντίδας:

Αποσκοπούν στην παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών κοινωνικού – προνοιακού χαρακτήρα που απευθύνονται σε ομάδες πληθυσμού όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, ΑμεΑ και άτομα με χρόνιες παθήσεις. (Διαδικασίες ίδρυσης – σύστασης Κοιν.Σ.Επ)

Γ) Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού:

Αποσκοπούν στην προαγωγή του τοπικού και συλλογικού συμφέροντος, στην απασχόληση, στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης. Ενδεικτικά, μπορούν να δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η οικολογία, η εκπαίδευση, οι παροχές κοινής ωφέλειας, η αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, η διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κ.α. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

5.3 Προϋποθέσεις ίδρυσης Κοιν.Σ.Επ.

▪ Συμμέτοχοι

Καθώς είναι το πρώτο βήμα για την υψηλή απόδοση, η επιχείρηση θα πρέπει να ορίσει τους συμμετόχους της και τις ανάγκες τους. (Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ – Μάνατζμεντ)

Έτσι για την ίδρυση μιας Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, ορίζεται ότι χρειάζονται τουλάχιστον επτά (7) μέλη. Για την ίδρυση Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας ή Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, χρειάζονται τουλάχιστον 5 μέλη. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι τόσο φυσικά, όσο και νομικά πρόσωπα. Η συμμετοχή των νομικών προσώπων στην επιχείρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του συνόλου των μελών της. Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή στην επιχείρηση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) που υπάγονται σε αυτούς. Εξάιρεση αποτελεί η Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, στην οποία μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη Ν.Π.Δ.Δ. με έγκριση του φορέα που τα εποπτεύει. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

▪ Μέλη – Συνεταιριστικές Μερίδες

Το κεφάλαιο της επιχείρησης διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες. Ο αριθμός των μερίδων και η ονομαστική τους αξία, η οποία είναι ίδια για κάθε μερίδα, καθορίζονται στο καταστατικό της επιχείρησης. Τα μερίδια αυτά διαμοιράζονται στα μέλη ανάλογα με την συνεισφορά τους. Μερίδια μπορεί να λαμβάνουν και νομικά πρόσωπα μέχρι του ποσοστού του 1/3 του συνολικού κεφαλαίου. Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) που υπάγονται σε αυτούς στο κεφάλαιο Κοιν.Σ.Επ. Σε Κοιν. Σ. Επ. Ένταξης μπορούν να συμμετέχουν Ν.Π.Δ.Δ. με έγκριση του φορέα που τα εποπτεύει.

Η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου με την ιδιότητα του μέλους - εταίρου, σε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση, από μόνη της δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις. Βέβαια σε αυτήν την περίπτωση δεν δύναται να λαμβάνει μερίσματα κατά την διανομή κερδών.

Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. διαθέτουν τουλάχιστον από μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, ως ελάχιστη χρηματική συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης, το ύψος της οποίας ορίζεται ελεύθερα από το καταστατικό και είναι ίσο για όλα τα μέλη. Στο καταστατικό μπορεί να προβλέπεται η απόκτηση

προαιρετικών μερίδων χωρίς δικαίωμα ψήφου. Η απόκτηση συνεταιριστικών μερίδων πραγματοποιείται με καταβολή μετρητών. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

5.4 Δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμμετόχων στις Κοιν.Σ.Επ.

Α) Κάθε μέλος πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και έως πέντε προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες.

Β) Όλα τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. έχουν δικαίωμα μιας ψήφου ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων που διαθέτουν.

Γ) Μόνη η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου με την ιδιότητα μέλους –εταίρου, σε Κοιν.Σ.Επ., δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις.

Δ) Μέλος μίας Κοιν.Σ.Επ δεν μπορεί να μετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ που έχει έδρα στην ίδια Περιφερειακή ενότητα και τον ίδιο καταστατικό σκοπό.

Ε) Τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. δεν διανέμονται στα μέλη της, εκτός αν τα μέλη αυτά είναι και είναι εργαζόμενοι σε αυτή. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

ΣΤ) Τα κέρδη διατίθενται ποσοστιαία, ετησίως, ως εξής:

- 5% για σχηματισμό αποθεματικού.
- Έως 35% διανέμεται στους εργαζόμενους ως κίνητρο παραγωγικότητας.
- Το υπόλοιπο (τουλάχιστον 60%) διατίθεται για τις δραστηριότητες της επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Πέραν του ποσού που καταβάλλει για απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας, το μέλος της Κοιν.Σ.Επ. δεν έχει καμία άλλη ευθύνη έναντι των δανειστών της. (<http://www.startupgreece.gov.gr>)

5.5 Οι πόροι των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων

Για να πραγματοποιήσει τις διαδικασίες εργασίας, μια εταιρία έχει ανάγκη να διαθέτει, να μισθώνει ή να ενοικιάζει πόρους – το εργατικό δυναμικό, τα υλικά, τα μηχανήματα, την πληροφόρηση, την ενέργεια και τους άλλους πόρους που αποτελούν σημείο επικέντρωσης της δραστηριότητας μιας εταιρίας.

Παραδοσιακά οι εταιρίες κατείχαν και έλεγχαν το μεγαλύτερο μέρος των πηγών που εισέρχονταν στην επιχείρησή τους. Σήμερα, πολλές εταιρίες έχουν αποφασίσει να λαμβάνουν εξωεπιχειρησιακά λιγότερο σημαντικούς πόρους εάν αυτές μπορούν να αποκτηθούν σε καλύτερη ποιότητα και σε χαμηλότερο κόστος από κάποιον εξωτερικό οργανισμό. (Πασχαλούδης, 2009)

Οι πόροι των Κοιν.Σ.Επ. αποτελούνται από το κεφάλαιο της επιχείρησης, δωρεές τρίτων, έσοδα από την αξιοποίηση της περιουσίας της, έσοδα από την επιχειρηματική δραστηριότητά της, επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, έσοδα από άλλα προγράμματα, κεφάλαια από κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις της χρήσης περιουσιακών στοιχείων, καθώς και κάθε άλλο έσοδο από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της σύμφωνα με το καταστατικό της. (<http://epixeireite.duth.gr>)

5.6 Διοίκηση των Κοιν.Σ.Επ.

Η Διοίκηση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης υπάγεται στην Διοικούσα επιτροπή η οποία αποτελείται κατ' ελάχιστον από 3 μέλη (Πρόεδρος +2). Η Διοικούσα επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία φορά τον μήνα, ή εκτάκτως μετά από πρόσκληση του 1/3 των μελών της. Η Διοικούσα Επιτροπή εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση των Μελών-Μεριδιούχων και η διάρκεια της θητείας της δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 2 και μεγαλύτερη των 5 ετών. (Ιωαννίδης, 2003)

5.7 Παράγοντες επηρεασμού της επιχειρηματικότητας

Οι παράγοντες του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος επηρεάζουν την άνθιση ή όχι της επιχειρηματικότητας, συνεπώς και την ανάπτυξη των Κοιν.Σ.Επ. Τέτοιοι παράγοντες είναι οι ακόλουθοι: (Επιχείρηση & Επιχειρηματικότητα Ιωαννίδης, 2003)

- **Κυβερνητικές Πολιτικές και Προγράμματα**

Οι περιφερειακές αλλά και οι εθνικές πολιτικές μπορεί να είναι ουδέτερες, να ενθαρρύνουν ή να αποθαρρύνουν τη δημιουργία νέων και τη στήριξη υφιστάμενων επιχειρήσεων. Επίσης, η επιτυχία των προγραμμάτων στήριξης εξαρτάται από την ποιότητα και ευκολία πρόσβασης σ' αυτά, τη διαθεσιμότητα και την εκπαίδευση του κυβερνητικού προσωπικού καθώς και της αποτελεσματικότητας της δομής των δημοσίων υπηρεσιών (γραφειοκρατία).

- **Χρηματοδοτική Υποστήριξη**

Πρόκειται δηλαδή για το βαθμό στον οποίο είναι διαθέσιμοι πόροι και χρηματοδοτική υποστήριξη για νέες και καθιερωμένες επιχειρήσεις με κυριότερες μορφές υποστήριξης τις επιδοτήσεις και τις επιχορηγήσεις. Επίσης, αναφέρεται και στην ποιότητα της διαθέσιμης οικονομικής υποστήριξης, με τη μορφή μετοχικού κεφαλαίου, κεφαλαίου σποράς δανειοδότησης κ.α, καθώς και στο βαθμό κατανόησης της επιχειρηματικότητας από τους φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

▪ Έρευνα και Ανάπτυξη

Ο βαθμός στον οποίο η έρευνα και ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο οδηγεί τη χώρα σε νέες εμπορικά εκμεταλλεύσιμες ευκαιρίες καθώς και η δυνατότητα ή μη νέων και καθιερωμένων επιχειρήσεων να έχουν πρόσβαση σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης επηρεάζει σημαντικά την επιχειρηματικότητα. Αναφέρεται στο θεσμικό πλαίσιο των ευρεσιτεχνιών, στα επίπεδα καινοτομικότητας της χώρας, στον εθνικό σχεδιασμό δαπανών έρευνας και ανάπτυξης, κ.α.

▪ Οικονομικό Κλίμα

Η οικονομική συγκυρία μπορεί να ενθαρρύνει ή αποθαρρύνει την επιχειρηματική δραστηριότητα.

▪ Χαρακτηριστικά της Εργασίας

Αναφέρεται στα χαρακτηριστικά και στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, καθώς και στο ύψος του εργατικού κόστους τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

▪ Εκπαίδευση

Αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο παρέχεται εκπαίδευση για το πώς στήνεται και διοικείται μια επιχείρηση στις διάφορες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος.

▪ Σύνθεση του Πληθυσμού.

Το μέγεθος του πληθυσμού, αλλά κυρίως η σύνθεσή του ως προς τις εθνικές μειονότητες, μεταναστευτικές ομάδες, θρησκευτικές και άλλες ταυτότητες ευνοούν ή όχι την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

(Ιωαννίδης, 2003)

5.8 Κίνητρα ίδρυσης Κοιν.Σ.Επ.

Τα κίνητρα ίδρυσης Κοιν.Σ.Επ. συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Η Κοιν.Σ.Επ. δεν υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος για το ποσοστό των κερδών της το οποίο διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού και τις δραστηριότητές της. Το ποσοστό των κερδών της Κοιν.Σ.Επ. που διανέμεται στους εργαζόμενους υπόκειται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος, σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα φορολογικό συντελεστή του πρώτου, μετά από το αφορολόγητο ποσό, κλιμακίου εισοδήματος της κλίμακας της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του ν. 2238/1994, όπως ισχύει. Με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση, όσον αφορά στα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. και των εργαζομένων της Κοιν.Σ.Επ. οι οποίοι ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
- Οι εργαζόμενοι στις Κοιν.Σ.Επ., οι οποίοι ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή οποιαδήποτε άλλη παροχή, συνεχίζουν να εισπράττουν τις παροχές αυτές ταυτόχρονα με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ.
- Οι Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας (υπό σύσταση).
- Μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης.
- Μπορούν να εντάσσονται στο ν. 3908/2011 για την «Ενίσχυση των Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή».
- Μπορούν να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ. για τη στήριξη της εργασίας και στις κάθε είδους ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.
- Μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού.
(Επιχείρηση & Επιχειρηματικότητα Ιωαννίδης,)

5.9 Διαδικασία ίδρυσης Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης

Για τη σύσταση της Κοιν.Σ.Επ. τηρείται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού. Για τη σύσταση μπορεί να γίνει χρήση πρότυπου καταστατικού, το οποίο συμπληρώνεται από τους ιδρυτές της Κοιν.Σ.Επ. Το περιεχόμενο του πρότυπου καταστατικού ορίζεται με την απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης της παραγράφου 5 του άρθρου 17. Το πρότυπο καταστατικό της Κοιν.Σ.Επ. περιέχει τις απολύτως αναγκαίες σύμφωνα με τον παρόντα νόμο διατάξεις και κατά τα λοιπά παραπέμπει στις διατάξεις των οικείων νόμων.

Εφόσον η σύνταξη του καταστατικού ολοκληρωθεί, τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να απευθυνθούν στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Το Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας είναι δημόσιο βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Στο Μητρώο εγγράφονται υποχρεωτικά οι Κοιν.Σ.Επ. Το Μητρώο τηρείται στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο. Οι Κοιν.Σ.Επ. εγγράφονται υποχρεωτικά στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Με την εγγραφή τους, οι Κοιν.Σ.Επ. και Κοι.Σ.Π.Ε. αποκτούν πρόσβαση στα χρηματοδοτικά εργαλεία του άρθρου 9 και απολαμβάνουν των οικονομικών κινήτρων και μέτρων στήριξης του άρθρου 10.

Τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας συνοψίζονται στα παρακάτω:

Στάδιο 1^ο

- Υποβολή αιτήματος εγγραφής: Η υποψήφια Κοιν.Σ.Επ. υποβάλλει στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας:
- Το καταστατικό της Κοιν.Σ.Επ. υπογεγραμμένο από τα ιδρυτικά μέλη,
- Αίτηση εγγραφής συμπληρωμένη,
- Υπεύθυνη δήλωση, υπογεγραμμένη ξεχωριστά από κάθε ιδρυτικό μέλος, περί συμμετοχής ή μη σε άλλη Κοιν.Σ.Επ.,
- (Μόνο οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης) Υπεύθυνη δήλωση περί τήρησης του κριτηρίου απασχόλησης ατόμων από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού σε ποσοστό τουλάχιστον 40%.
- Άλλα σχετικά δικαιολογητικά (όπου απαιτείται).

Στάδιο 2^ο

Το Τμήμα Μητρώου ελέγχει τα υποβληθέντα στοιχεία και προβαίνει σε:

- εγγραφή της Κοιν.Σ.Επ. στο Μητρώο,
- έκδοση Βεβαίωσης Εγγραφής η οποία ισχύει μόνο για έναρξη δραστηριότητας στο Δ.Ο.Υ
- σήμανση του καταστατικού και αποστολή του στην Κοιν.Σ.Επ.

Στάδιο 2ο: Υποβολή πρόσθετων στοιχείων: Η Κοιν.Σ.Επ. υποβάλλει στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας:

- Αίτηση καταχώρισης πρόσθετων στοιχείων (ακριβή διεύθυνση της έδρας της, τη Δ.Ο.Υ στην οποία υπάγεται, Α.Φ.Μ. και Κ.Α.Δ., το ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων και τη σύνθεση της Διοικούσας Επιτροπής)
- Βεβαίωση Έναρξης Δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.
- Πρακτικό συγκρότησης σε σώμα της Διοικούσας Επιτροπής.

Στάδιο 3^ο

Το Τμήμα Μητρώου ελέγχει τα υποβληθέντα στοιχεία και προβαίνει σε:

- Έγκριση του αιτήματος καταχώρισης πρόσθετων στοιχείων.

- έκδοση Βεβαίωσης Εγγραφής (ισχύει έως την υποβολή του πρώτου Ετήσιου Προγράμματος Δραστηριοτήτων και Απολογισμού, οπότε αντικαθίσταται από το Πιστοποιητικό Μέλους του Μητρώου).

Στάδιο 4^ο

Με την εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, η Κοιν.Σ.Επ. αποκτά νομική μορφή και εμπορική ιδιότητα.

Με την ολοκλήρωση του δεύτερου σταδίου στη διαδικασία εγγραφής της Κοιν.Σ.Επ. στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας (έγκριση του αιτήματος καταχώρισης πρόσθετων στοιχείων και έκδοση βεβαίωσης Εγγραφής), ολοκληρώνεται η σύσταση της επιχείρησης.

5.10 Οι Κοιν.Σ.Επ. στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα έχουν δημιουργηθεί 470 κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ενώ σε άλλες χώρες η κοινωνική επιχειρηματικότητα υπάρχει εδώ και 30 χρόνια κι απασχολεί πλέον το 6-10% των εργαζομένων (στην Γαλλία το 10%).

Αυτό προέκυψε από στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο, που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Δήμου Θεσσαλονίκης και του 2014 Θεσσαλονίκη Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας και συνδιοργανώθηκε από το τοπικό παράρτημα της EUNIC (Ένωσης Μορφωτικών Ινστιτούτων της ΕΕ στην Θεσσαλονίκη) και τη Μητροπολιτική Αναπτυξιακή Θεσσαλονίκης ΑΕ., στο δημαρχείο.

Κατά την διάρκεια των εργασιών του αναπτύχθηκε ευρύτατος διάλογος για την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την έννοια του “σκέψου κοινωνικά ,δράσε τοπικά” ενώ παρουσιάστηκε μια σειρά διεθνών πρακτικών.

Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα επικεντρώνονται κυρίως στον πολιτισμό, το περιβάλλον και την εκπαίδευση ενώ αναμένεται να δοθεί βαρύτητα στις παραγωγικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Αρκετοί από τους ομιλητές επισήμαναν ότι οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις σε περιόδους οικονομικής κρίσης αποτελούν διέξοδο για τις τοπικές κοινωνίες.

Διεθνείς έρευνες έχουν δείξει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις - περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη μορφή επιχείρησης - έχουν στην διοίκησή τους νέους ανθρώπους, περισσότερες γυναίκες, εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά εργαζομένων από την τοπική κοινότητα και επανεπενδύουν τα κέρδη τους σ αυτήν ενώ τα υψηλότερα ποσοστά σύστασης αυτών των επιχειρήσεων “ανθίζουν” σε

περιοχές που αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα και εντάσεις μεταξύ κοινωνικών ομάδων.

Βήμα για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην πόλη μας χαρακτήρισε το συνέδριο και τα work shops που πραγματοποιήθηκαν σήμερα στο δημαρχείο Θεσσαλονίκης ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Μητροπολιτικής Αναπτυξιακής Θεσσαλονίκης ΑΕ κ Σπύρος Πέγκας.

Όπως ανέφερε ειδικός σύμβουλος του υπουργείου Εργασίας οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να λειτουργήσουν παρεμβατικά στο φαινόμενο των κλειστών καταστημάτων. Έφερε το παράδειγμα της Ισπανίας, όπου το κράτος παρενέβη αντικαθιστώντας τις κλειστές επιχειρήσεις με συνεταιριστικές που δημιούργησαν νέοι σε ηλικία. Επίσης, επικαλέστηκε το παράδειγμα της BIOMET στην Θεσσαλονίκη, οι εργαζόμενοι της οποίας σε μια προσπάθεια συνέχισης της λειτουργίας της απέκτησαν αριθμό μητρώου ως κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση.

5.11 Τα εμπόδια ανάπτυξης των Κοιν.Σ.Επ.

Παρά τον θετικό αντίκτυπο των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητές τους και την ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία εν γένει, σημαντικά εμπόδια εξακολουθούν να παρακωλύουν την ανάπτυξή τους.

Το πρώτο έγκειται στην **έλλειψη ορατότητας** που εξακολουθεί να επηρεάζει αυτό το κομμάτι της οικονομίας (περιλαμβανομένης της κάλυψής του από τα μέσα ενημέρωσης), η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε ένα έλλειμμα ευαισθητοποίησης και αναγνώρισης της κοινωνικής αξίας που παράγει. Ως επακόλουθο, η «κυρίαρχη» οικονομική νοοτροπία μας συνεχίζει να εστιάζει στην ιδιοτέλεια και την ατομική πρωτοβουλία παρά σε συλλογικές και αλτρουιστικές συμπεριφορές.

Η **έλλειψη ευαισθητοποίησης** δεν οφείλεται μόνο στην απουσία κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης – αντιθέτως, εκκινεί από την έλλειψη εκπαίδευσης πάνω στα συγκεκριμένα θέματα. Ενώ τα μαθήματα επιχειρηματικότητας αρχίζουν να κάνουν την εμφάνισή τους στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, από το δημοτικό μέχρι τις σχολές διοίκησης επιχειρήσεων, η τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι σε μεγάλο βαθμό απύσχα από τις αίθουσες διδασκαλίας. Αυτό συνεπάγεται ακόμα ότι είναι πολύ δυσκολότερο για τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας να βρίσκουν προσωπικό και διευθυντές με τις απαιτούμενες νοοτροπίες, δεξιότητες και ικανότητες, σε σύγκριση με τις συμβατικές επιχειρήσεις.

Η **έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης και εκπαίδευσης** αποτελεί μόνο έναν από τους παράγοντες που θέτουν τους οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας σε θέση συγκριτικού μειονεκτήματος σε σχέση με τις συμβατικές επιχειρήσεις. Άλλη

σημαντική διάσταση που δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς για τους οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας και τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε σχέση με τις εταιρείες είναι εκείνη των δικτύων υποστήριξης και υποδομής, τα οποία παρέχουν τις κατάλληλες υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης. Αυτές μπορούν να ποικίλλουν από υπηρεσίες στρατηγικού σχεδιασμού και παροχής συμβουλών μέχρι φυτώρια επιχειρήσεων ειδικά προσαρμοσμένα στις ανάγκες των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εν λόγω οργανισμοί έχουν επιχειρήσει να αντιμετωπίσουν αυτή την πρόκληση αναθέτοντας στα δικά τους δίκτυα, κοινοπραξίες και οργανισμούς εκπροσώπησης να εκτελούν κάποιες από τις παραπάνω λειτουργίες. Μολαταύτα, η προσφορά αυτών των υπηρεσιών απέχει ακόμη πολύ από την κάλυψη της ζήτησης.

Η **πρόσβαση σε χρηματοδότηση** αποτελεί άλλο ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας για τους οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας, οι οποίοι συχνά δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση στις ίδιες επιλογές χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμες για τις συμβατικές επιχειρήσεις λόγω των χαρακτηριστικών τους. Καθώς σε αυτό το ζήτημα έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, ένα ευρύ φάσμα νέων επιλογών βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης, από την επένδυση κοινωνικού αντικτύπου μέχρι ειδικά χρηματοπιστωτικά μέσα (όπως το ευρωπαϊκό ταμείο κοινωνικής επιχειρηματικότητας, που συστάθηκε πρόσφατα ως μια πανευρωπαϊκή μορφή επενδυτικού οχήματος με έμφαση στη χρηματοδότηση κοινωνικών επιχειρήσεων).

Πρόσθετη πρόκληση συνιστά η **απουσία ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου** στις διάφορες χώρες. Όπως είδαμε, σε αντίθεση με τις συμβατικές επιχειρήσεις, οι τύποι επιχειρήσεων που ανήκουν στο σύμπαν της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αναγνωρίζονται και ρυθμίζονται διαφορετικά από χώρα σε χώρα, γεγονός που θέτει σημαντικά προσκόμματα στην ανάπτυξή τους, ιδίως πέρα από τα εθνικά σύνορα. Μάλιστα, ακόμη και στο εσωτερικό πολλών χωρών, οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας έχουν ανακύψει ως επί το πλείστον αυτοφυώς και εκ των κάτω, χωρίς εκτεταμένη στήριξη από κάποια πολιτική ή ρυθμιστικά πλαίσια που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και τη μεγέθυνσή τους.

5.12 Το μέλλον των Κοιν.Σ.Επ

Τα τελευταία χρόνια, αναμένεται όλο και περισσότερο από τους οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας να συμβάλουν στο μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και ενδεχομένως να χαράξουν μια πορεία προς ένα διαφορετικό πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης. Μεταξύ των παραγόντων που συντελούν σε αυτή την τάση, συγκαταλέγεται η μετατόπιση του καταναλωτικού υποδείγματος προς μια εντονότερη ζήτηση προσωπικών και κοινοτικών υπηρεσιών, οι οποίες δεν μπορούν να παρέχονται εύκολα από τους υφιστάμενους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας τόσο στους

παραδοσιακούς τομείς όπου πάντα υπήρξαν ενεργοί, όσο και σε νέα πεδία δραστηριότητας.

Από τις συνεταιριστικές τράπεζες υπάρχει εντεινόμενη προσδοκία να παρέχουν πιστώσεις για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας (στην Ιταλία, παραδείγματος χάριν, οι συνεταιριστικές τράπεζες κατέχουν μερίδιο 7 % της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αλλά παρέχουν πάνω από το 20 % των πιστώσεων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις). Παρομοίως, η μορφή του συνεταιρισμού είναι εξαιρετικά χρήσιμη στον γεωργικό τομέα, προκειμένου να επιτευχθούν οι οικονομίες κλίμακας που απαιτούνται για τον ανταγωνισμό στη σύγχρονη διεθνή αγορά, χωρίς να διακυβευθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης, που σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες χαρακτηρίζεται από μικρές, συχνά οικογενειακές εκμεταλλεύσεις. Η δικτυακή δομή διακυβέρνησης πολλών οργανισμών κοινωνικής οικονομίας αποδεικνύεται επίσης ορθός τρόπος διοίκησης δικτύων μικρομεσαίων επιχειρήσεων διατηρώντας την ανταγωνιστικότητά τους.

Επίσης, σε κάποιες χώρες, οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας ασχολούνται με εντελώς νέους τομείς δραστηριότητας: στο Ηνωμένο Βασίλειο, παραδείγματος χάριν, με τις πολιτικές της «Μεγάλης Κοινωνίας» οι συνεταιρισμοί εισέρχονται στο πεδίο της εκπαίδευσης, με σχεδόν 400 σχολεία να διευθύνονται ήδη με συνεταιριστική μορφή. Παρόμοιο φαινόμενο εκτυλίσσεται στη Σουηδία, αναφορικά με τις υπηρεσίες φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων, ενώ σε αρκετές άλλες χώρες οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας αναλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος που εκτείνονται από τις μεταφορές μέχρι την παροχή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Η κοινωνική αποστολή αυτών των οργανισμών, σε συνδυασμό με την επιχειρηματική τους φύση, διασφαλίζει ότι οι καινοτομίες στις οποίες συμμετέχουν στοχεύουν στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. Ιστορικά, υπηρεσίες που έχουν πλέον ενσωματωθεί στο σύστημα πρόνοιας αποτελούν παραδείγματα πρωτοβουλιών κοινωνικής καινοτομίας που γεννήθηκαν στο χώρο της κοινωνικής οικονομίας. Μάλιστα, το ίδιο συμβαίνει τώρα όσον αφορά νέους τομείς δραστηριότητας, όπως η εκπαίδευση, οι πηγές ανανεώσιμης ενέργειας και η ενσωμάτωση των μεταναστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

6.1 Γενικά

Μελετώντας σχετικά με την οικονομική κρίση προκύπτει πως ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής υπόκειται σε περιοδικές συστημικές κρίσεις. Οι συστημικές αυτές κρίσεις ναι μεν δημιουργούνται από σοβαρές αντιφάσεις στον πυρήνα της δομής του συστήματος, όμως για να ξεπεραστούν απαιτείται ριζική ανάκτηση θεμελιωδών στοιχείων, ή ακόμη και αντικατάσταση του συστήματος σε ακραίες περιπτώσεις. Αντίθετα για την αντιμετώπιση μικρότερων μη συστημικών κρίσεων, το μόνο που απαιτείται είναι οριοθετημένες επεμβάσεις. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

Σύμφωνα με τον αρθρογράφο των Financial Times Martin Wolf, έχουν καταγραφεί 38 χρηματοοικονομικές κρίσεις μεταξύ των χρονολογιών 1945 έως 1971, αλλά και μεταξύ του 1939 και 1997. Η επίλυση των περισσότερων έγινε με παροχή ενισχυμένης ρευστότητας. Μερικά παραδείγματα των τελευταίων δεκαετιών θα μπορούσαν να είναι η κατάρρευση των χρηματιστηρίων το έτος 1987 όπως και η κρίση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με τις Savings and Loan Associations στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές του 1990. Επιπροσθέτως θα μπορούσαν να αναφερθούν και οι κρίσεις στο Μεξικό το 1994, στη Ρωσία το 1998, αλλά και η φούσκα των εταιρειών dot.com στα έτη 2000-2001 με απώλειες ύψους 7 τρισ. δολαρίων.

Δύο είναι οι βασικές συστημικές κρίσεις του περασμένου αιώνα :

- I. Η κρίση του τέλους τις δεκαετίας του 1920 η οποία διήρκησε και την επόμενη δεκαετία. Και
- II. Όταν κατακερματίστηκε το σοσιαλδημοκρατικό συναινετικό υπόδειγμα κατά την δεκαετία του 1970, και αντικαταστάθηκε από θριαμβεύοντα φιλελευθερισμό.

(Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

Οι υποστηρικτές του Keynes, διαλαλούσαν πως δεν ήτο δυνατό να υπάρξει άλλη εξίσου μεγάλη ή ακόμη και μεγαλύτερη κρίση μετά τη Μεγάλη Κρίση του 1930 και αυτό διότι ο Keynes είχε διδάξει τρόπους για την αποφυγή τους. Επίσης ο Robert Lucas, κάτοχος βραβείου της Σουηδικής Τράπεζας, σε δήλωση του το 2003 είχε πει πως : «το κεντρικό πρόβλημα της αποφυγής των οικονομικών κρίσεων έχει επιλυθεί». Έτσι ο καπιταλισμός οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως βίωνε πλέον μία κατάσταση ηρεμίας, χωρίς τον φόβο μίας επόμενης κρίσης. (Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

Όμως, σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) «όπως και να μετρηθεί αυτή η πτώση, της οικονομικής δραστηριότητας, αντιπροσωπεύει τη βαθύτερη, κατά πολύ, παγκόσμια ύφεση, μετά τη Μεγάλη Κρίση» . Το ίδιο ισχυρίζονται και καθηγητές του London School of Economics, καθώς υποστηρίζουν πως είναι μία

ακόμη κρίση του καπιταλισμού, ίσως και το τέλος αυτού, και όχι μία απλή κρίση μέσα σε αυτό. (Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

6.2 Αίτια

Η δημιουργία της οικονομικής κρίσης οφείλεται σε μία σειρά παραγόντων. Ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες είναι οι εξής :

- Η χαλαρή νομισματική πολιτική.
- Τα υψηλά επίπεδα δανεισμού και συγκεκριμένα η υπέρμετρη χορήγηση δανείων μειωμένης εξασφάλισης.
- Η κρίση εμπιστοσύνης στις χρηματοπιστωτικές αγορές και η ψυχολογία των αγορών.
- Η μεγάλη, απότομη αλλαγή στην παγκόσμια προσφορά εργασίας τα τελευταία χρόνια.
- Η διανοητική αστοχία των οικονομολόγων στον κλάδο της μακροοικονομίας.
- Η απληστία και οι «δικαιολογημένες» απάτες (Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

Πολλοί υποστηρίζουν πως η αιτία της οικονομικής κρίσης είναι το μέγεθος και ο τρόπος λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα, μετά τις αλλαγές που δημιουργήθηκαν από την απελευθέρωση των αγορών. Την υιοθέτηση χρηματικών καινοτομιών, την αδρανοποίηση των ελέγχων και την προμελετημένη αλλά και σκόπιμη στρατηγική της χρήσης αυτού του τομέα ως κυρίαρχου μέσου αποφυγής της οικονομικής στασιμότητας.

Με την μελέτη των προαναφερθέντων μπορεί κανείς να καταλήξει στο συμπέρασμα πως ο χρηματοπιστωτικός τομέας επηρεάζει τον πραγματικό τομέα της οικονομίας. Καθώς και στο συμπέρασμα πως για την ύπαρξη της οικονομικής κρίσης, δεν είναι μόνο ο καπιταλισμός αλλά και νεοφιλελευθερισμός των τελευταίων ετών. Επομένως οι δύο αυτοί τομείς θα πρέπει πλέον να αντιμετωπίζονται ως ένας, καθώς ο ένας είναι προσκολλημένος στον άλλο. (Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

Κρίνεται απαραίτητο να σημειωθεί πως η οικονομική κρίση δεν επηρεάζει μόνο τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Είναι πολύ εύκολο η οικονομική κρίση να μετατραπεί σε πολιτική, καθώς απειλούνται οι κρατικές ρυθμίσεις. Επίσης πολύ πιθανό είναι να υπάρξει πλήρης αποδιοργάνωση ανάμεσα στις θεσμικές διαδικασίες αλλά και στους διακριτούς όρους της οικονομικής και κοινωνικής αναπαραγωγής. (Πουρναράκης, Χατζηκωνσταντίνου, 2004)

6.3 Η Δημοσιονομική Κρίση Στην Ελλάδα

6.3.1 Πως δημιουργήθηκε το χρέος

Μετά τον πρώτο μεγάλο μετασχηματισμό, με την ανάπτυξη της βιομηχανίας και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, καθώς και την άνοδο του συναλλάγματος, υπήρξε άνοδος για την ελληνική οικονομία, μετά το 1974. Η οικονομία της Ελλάδος αυξήθηκε με τα δύο φαινόμενα που έκαναν την εμφάνισή τους κατά τη δεκαετία του 1980. Πιο συγκεκριμένα τα φαινόμενα αυτά αναφορικά ήταν :

- Οι κρατικοποιήσεις των επιχειρήσεων και
- οι επεκτάσεις των δημοσίων δαπανών σε κοινωνικούς τομείς. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

Ο λάθος χειρισμός των δύο φαινομένων που αναφέρθηκαν παραπάνω, από τα δύο μεγάλα κόμματα της Ελλάδος, οδήγησε την χώρα στην αποβιομηχανοποίηση της ελληνικής οικονομίας και στην ραγδαία αύξηση των δημοσίων δαπανών. Ως αλυσιδωτή αντίδραση και ψάχνοντας λύση, η ελληνική οικονομία οδηγήθηκε στην αύξηση των δημοσίων εσόδων όπως επίσης και στον δανεισμό. Ουσιαστικά το δημόσιο χρέος ξεκίνησε από την δεκαετία του 1980, όπου βρισκόταν στο 20% αλλά μέχρι την δεκαετία του 1990 αυξήθηκε στο επίπεδο του 115% όπου παρέμεινε για αρκετά χρόνια με μικρό-διακυμάνσεις. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

Η βιομηχανία υπέστη μεγάλη ρήξη με την είσοδο στην ΕΟΚ λόγω αύξησης μισθών, μειωμένων επενδύσεων αλλά και αύξησης των επιτοκίων. Όλα αυτά συντέλεσαν τελικά στην αποβιομηχανοποίηση της χώρας. Η Ελλάδα έχανε ολοένα και περισσότερο έδαφος από τις εξαγωγές, καθώς διευκολύνονταν κατά πολύ περισσότερο οι εισαγωγές σε αυτή. Αυτό οφείλεται σε λανθασμένο χειρισμό της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς των εξαγωγών. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

6.3.2 Δημόσια έσοδα και δαπάνες

Έχοντας μελετήσει τα παραπάνω βλέπουμε πως από το 1980 και μετά η ελληνική οικονομία εμφανίζει ένα «σταθερό», αν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, έλλειμμα της τάξης του 6%. Στις εκάστοτε κυβερνήσεις παρουσιάζονται μονίμως ελλειπτικοί προϋπολογισμοί, άλλοτε μεγαλύτεροι και άλλοτε μικρότεροι. Η μη σωστή ή ηθική φορολόγηση είναι υπεύθυνη για την αδυναμία ύπαρξης ισοσκελισμένου προϋπολογισμού. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

Η φοροδιαφυγή, όπως και το κατακερματισμένο φορολογικό σύστημα θεωρείτο πλέον δευτερεύον φαινόμενο. Είναι αδύνατο να λειτουργήσουν εφόσον η φορολογική νομοθεσία δεν λαμβάνει τα εισοδήματα. Σε ποσοστό άνω του 65% τα ελληνικά νοικοκυριά εμφανίζουν στην δήλωσή τους αφορολόγητο εισόδημα, ενώ το ποσοστό είναι σχεδόν μηδαμινό για εισοδήματα άνω των 80.000 ευρώ. Από αυτό προκύπτει πως υπάρχει αύξηση των μεσαίων εισοδημάτων και μεγάλη μείωση των πλούσιων στρωμάτων. Συνεπώς το φορολογικό σύστημα δεν είναι προοδευτικό, καθώς η φτώχεια αποτελεί πλέον αστικό φαινόμενο. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

Εκτός από τα δημόσια έσοδα όμως, το πρόβλημα εμφανίζεται και στα δημόσια έξοδα. Το συνταξιοδοτικό όπως και το ασφαλιστικό είναι και αυτά διαμορφωμένα με ρυθμίσεις ανάλογα με τις ομάδες στις οποίες απευθύνονται. Χαρακτηρίζονται από ιδιωτικοποιήσεις, απελευθέρωση αγορών και σταθεροποιητικά προγράμματα. Υπάρχουν συγκεκριμένες ρυθμίσεις για υψηλόμισθους όπως και ανάλογες διευκολύνσεις. Αντιθέτως όσον αφορά τους χαμηλόμισθους οι συντάξεις είναι αρκετά χαμηλές. Τα δημόσια έξοδα εμφανίζουν τα ίδια αντιφατικά στοιχεία με τα δημόσια έσοδα.

Για την εξισορρόπηση όλων αυτών των αντιθέσεων το ελληνικό κράτος οδηγήθηκε σε μία σειρά σταθεροποιητικών προγραμμάτων. Ξεκίνησε την δεκαετία του 1980 και πιο συγκεκριμένα το 1985. Αφορμή στάθηκε ο υψηλός πληθωρισμός σε συνδυασμό με τις δημοσιονομικές ανισορροπίες. Η ύπαρξη των σταθεροποιητικών προγραμμάτων υπάρχει μέχρι και σήμερα με την υπογραφή του Μνημονίου. Βέβαια, με την ύπαρξη αυτών των προγραμμάτων το δημοσιονομικό πρόβλημα θα έπρεπε να έχει επιλυθεί. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι παράγοντες που το δημιουργούν είναι μόνιμοι και πως τα προγράμματα αυτά δεν φέρουν κανένα αποτέλεσμα στο πρόβλημα του δημοσιονομικού χρέους της Ελλάδος. (Βλάχου, Θεοχαράκης, Μυλωνάκης, 2001)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

7.1 Η Έννοια της κοινωνικής ευθύνης

Οι πρώτες μελέτες σχετικά με την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων ξεκίνησαν όταν αναπτύχθηκαν οι θεωρίες σχετικά με το «κράτος πρόνοιας». Με τον όρο κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων νοείται την υποχρέωση της επιχείρησης να λαμβάνει αποφάσεις, να εφαρμόζει πολιτικές και να ενεργεί προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Οι κατευθύνσεις αυτές αφορούν ενέργειες και δράσεις οι οποίες είναι επιθυμητές και αποδεκτές από θέματα αξιών και στόχων της κοινωνίας. (Καρασαββίδου, Χατζηθεοδώρου, 2002)

Σύμφωνα με τον Hein Schreuder, η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων αναφέρεται στην πραγματοποίηση δραστηριοτήτων της επιχείρησης, με την διαφορά πως δεν υπάρχει η προσδοκία οικονομικού κέρδους από αυτές. Αντίθετα, μέσω της κοινωνικής ευθύνης βελτιώνεται η κοινωνική ευημερία είτε των ομάδων ή του συνόλου που τις αποτελούν. Με τον τρόπο αυτό, οι επιχειρήσεις οι οποίες γνωστοποιούν και κάνουν αισθητή την ύπαρξη της κοινωνικής τους ευθύνης, να θεωρούνται ωφέλιμες για την κοινωνία. (Καρασαββίδου, Χατζηθεοδώρου, 2002)

Με το πέρασμα των χρόνων, όπως και με την είσοδο των νέων δημοκρατικών ιδεών, η έννοια της φιλανθρωπίας έγινε αντιπαθητική για πολλές κοινωνικές ομάδες κ ακόμη περισσότερες επιχειρήσεις. Επειδή η έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας είναι και επιβάλλεται να είναι ιερή, οι επιχειρήσεις, μέσω της κοινωνικής ευθύνης, είναι σε θέση να παρέχουν σε όλους ίσες ευκαιρίες. Με τον τρόπο αυτό, άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού μπορούν να αισθάνονται μια κάποια ασφάλεια σε περίπτωση κάθε είδους ατυχήματος. (Καρασαββίδου, Χατζηθεοδώρου, 2002)

Βέβαια πολλές επιχειρήσεις «αναγκάζονται» να συμφωνήσουν με τον όρο και την έννοια της κοινωνικής ευθύνης. Αυτό συμβαίνει διότι αισθάνονται πως σε περίπτωση άρνησης ή εναντίωσης προς την έννοια της κοινωνικής ευθύνης, θα έρθουν σε αντιπαράθεση με την κοινωνία, το κράτος καθώς και με πολλές οργανώσεις. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή δεν είναι απαραίτητα αρνητική, αφού με τον ένα ή τον άλλο τρόπο το αποτέλεσμα είναι το ίδιο απέναντι στην κοινωνία και τις ευάλωτες ομάδες ανθρώπων. (Καρασαββίδου, Χατζηθεοδώρου, 2002)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί πως η έννοια της κοινωνικής ευθύνης για τις επιχειρήσεις έχει και άλλα παρακλάδια. Για να γίνουμε σαφέστεροι, στην παρούσα εργασία μας ενδιαφέρει η κοινωνική ευθύνη απέναντι στις ευάλωτες ομάδες ανθρώπων. Θα ήταν όμως λάθος να μην αναφερθεί πως οι περισσότερες επιχειρήσεις απευθύνονται στην ευθύνη τους απέναντι στο περιβάλλον. Για το λόγο αυτό σιγά-σιγά, οι επιχειρήσεις, μεταξύ τους, αντιλαμβάνονται πως θα πρέπει να απευθυνθούν και προς την κοινωνία.

7.2 Αναγκαία η κοινωνική ευθύνη

_Ο μηχανισμός της αγοράς όπως και οι νόμοι δεν αρκούν για να αναγκαστούν οι επιχειρήσεις να δρουν όπως ορίζει και επιθυμεί η κοινωνία. Επίσης, η αγορά βρίσκεται σε φάση αλλαγής και αποκρατικοποίησης. Σκεπτόμενοι τα προαναφερθέντα καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως είναι απαραίτητο για της επιχειρήσεις η απόκτηση κοινωνικής ευθύνης. Αυτό συμβαίνει διότι καμία εταιρεία η επιχείρηση δεν θα μπορέσει να μπει δυναμικά στην αγορά ή ακόμη να υπάρξει αύριο χωρίς αυτή. (Ιωαννίδης , 2003)

«Η σύγχρονη εταιρεία θεσμός που δημιούργησε η κοινωνία, και κύριος πρωταγωνιστής της οικονομικής ζωής, δεν μπορεί να ακολουθεί παθητικά τις εξελίξεις. Αντίθετα, είναι υποχρεωμένη να αναζητεί λύσεις και να απαντά στις πιέσεις που δέχεται. Επίσης είναι υποχρεωμένη να διατηρήσει την νομιμοποίηση της, η οποία μακροπρόθεσμα εξαρτάται από την ικανότητα της να εξυπηρετεί την κοινωνία και όχι το αντίθετο.» (Ιωαννίδης, 2003)

7.3 Η ικανότητα της εταιρείας για κοινωνική ευθύνη

_Μετά το 1970 οι επιχειρήσεις περνούν πλέον από την θεωρία στην πράξη. Οι επιχειρήσεις κάνουν μια προσπάθεια να ξεφύγουν από το θεωρητικό και κατά κάποιο τρόπο υποθετικό κομμάτι της κοινωνικής ευθύνης. Σκοπός τους είναι να κάνουν πράξη όσα μελετούσαν τόσα χρόνια και να δουν εάν τελικά μπορούν να ανταπεξέλθουν σε αυτό που «επιβάλλει» η κοινωνία.

Ως κοινωνική ανταπόκριση της επιχείρησης λοιπόν ορίζεται η ικανότητα της να ανταποκρίνεται σωστά και άμεσα στις κοινωνικές πιέσεις. Στοιχεία-κλειδιά αποτελούν οι μάνατζερς και ο κατάλληλος σχεδιασμός της οργάνωσης. Ενώ η έρευνα σχετικά με την κοινωνική ευθύνη επικεντρώνεται στην εσωτερική ικανότητα της επιχείρησης να ανταπεξέλθει στις πιέσεις που δέχεται. (Ιωαννίδης, 2003)

Σύμφωνα με το πρώτο υπόδειγμα των Ackerman και Bauer η κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης και η εσωτερική οργάνωση περνά από τρία (3) στάδια. Τα στάδια αυτά αναφορικά είναι τα εξής :

1. το ανώτατο διοικητικό στέλεχος της επιχείρησης αναγνωρίζει εάν και κατά πόσο το κοινωνικό πρόβλημα είναι σοβαρό
2. ορίζεται ένας ειδικός επί του θέματος, ο οποίος αναφέρεται απευθείας στο διοικητικό στέλεχος και συντονίζει τις απαραίτητες αρμοδιότητες και
3. καθίσταται απαραίτητο το κοινωνικό πρόβλημα να ενταχθεί στις στη δομή και τους μηχανισμούς της επιχείρησης με σκοπό την αντιμετώπιση του.

(Ιωαννίδης, 2003)

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΕΡΕΥΝΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

8.1 Πίνακες μονής εισόδου

Πίνακας 1

Κατηγορία Κοιν.Σ.Επ.

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	3	4	100,00	100,00	100,00
Total		4	100,0	100,0	

Το 100% των Κοιν.Σ.Επ. ανήκουν στην κατηγορία Συλλογικού και Παραγωγικού σκοπού, σύμφωνα με τον νόμο **4019/2011**.

Πίνακας 2

Βρίσκεται σε λειτουργία;

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ναι	1	3	75,00	75,00	75,00
Υπολειτουργεί	3	1	25,00	25,00	100,00
Total		4	100,0	100,0	

Η γενική πλειοψηφία των Κοιν.Σ.Επ. βρίσκεται σε λειτουργία, ενώ σε ποσοστό 25 % υπολειτουργεί.

Πίνακας 3

Κύριος λόγος ίδρυσης

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
Ανεργία	1	3	75,00	75,00	75,00
Συμπληρωματική/ Εναλλακτική	3	1	25,00	25,00	100,00

απασχόληση					
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 75% των ερωτηθέντων δηλώνουν πως ο λόγος ίδρυσης ήταν η ανεργία.

Πίνακας 4

Αριθμός μελών

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
5 έως 7	1	4	100,00	100,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 100% των Κοιν.Σ.Επ. δηλώνουν πως τα μέλη τους αριθμούν από 5 έως 7 άτομα.

Πίνακας 5

Ποιό το ηλικιακό προφίλ των μελών

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
31 – 45	2	1	25,00	25,00	25,00
46-60	3	3	75,00	75,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Η γενική πλειοψηφία των μελών των Κοιν.Σ.Επ. έχει ηλικία από 46-60 έτη.

Πίνακας 6

Ποιό το μορφωτικό επίπεδο των μελών

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Απόφοιτοι λυκείου	3	1	25,00	25,00	25,00

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

Απόφοιτοι Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ	5	2	50,00	50,00	75,00
μεταπτυχιακό, διδακτορικό	6	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Κατά γενική πλειοψηφία το μορφωτικό επίπεδο των μελών κυμαίνεται ανάμεσα σε αποφοίτους Πανεπιστημίου και Τ.Ε.Ι.

Πίνακας 7

Πως θα χαρακτηρίζατε την διαδικασία ίδρυσης

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
απλή	2	2	50,00	50,00	50,00
μέτριας δυσκολίας	3	1	25,00	25,00	75,00
πολύπλοκη - επίπονη	4	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Η γενική πλειοψηφία χαρακτηρίζει την διαδικασία ίδρυσης απλή.

Πίνακας 8

Υπήρξε χρηματική βοήθεια από τρίτους

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
--------------------	--------------	------------------	----------------	----------------------	--------------------

Όχι	1	4	100,00	100,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 100% των ερωτηθέντων δηλώνει πως δεν είχε χρηματική βοήθεια από τρίτους

Πίνακας 9

Ποια προβλήματα μπορούν να προκύψουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Μικρή συχνότητα συνελεύσεων	2	1	25,00	25,00	25,00
Τα πρακτικά δεν δημοσιοποιούνται στα μέλη	5	1	25,00	25,00	50,00
Οι ανεπαρκείς γνώσεις των μελών για τη λήψη αποφάσεων	6	1	25,00	25,00	75,00
Άλλος λόγος	7	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Σύμφωνα με την έρευνα τα προβλήματα που μπορούν να προκύψουν κατά την λήψη αποφάσεων έχουν ισάξια ποσοστά, άρα είναι εξίσου σημαντικά.

Πίνακας 10

Οι Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να χαρακτηρίζονται ως

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Κερδοσκοπικοί οργανισμοί	1	1	25,00	25,00	25,00
Μη κερδοσκοπικοί	2	3	75,00	75,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Κατά τη γενική πλειοψηφία οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως οι Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να χαρακτηρίζονται ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί.

Πίνακας 11

Νομιμοποίηση της εθελοντικής εργασίας

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Ναι	1	3	75,00	75,00	75,00
μέχρι κάποιο βαθμό	3	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 75% των ερωτηθέντων συμφωνούν με την νομιμοποίηση της εθελοντικής εργασίας.

Πίνακας 12

εργαζόμενος σε κοινσεπ να πουλά σε αυτή προϊόντα ίδιας παραγωγής

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Ναι	1	3	75,00	75,00	75,00
Όχι	2	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Η γενική πλειοψηφία θεωρεί πως ένας εργαζόμενος σε Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να πουλά σε αυτή τα προϊόντα του.

Πίνακας 13

Είναι θεμιτή η ύπαρξη φόρου επιτηδεύματος

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Όχι	2	4	100,00	100,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 100% των ερωτηθέντων δεν θεωρεί θεμιτή την ύπαρξη φόρου επιτηδεύματος.

Πίνακας 14

Πιστεύετε πως είναι επαρκείς οι νομοθετικές διαδικασίες (Βιβλία 'Β 'Γ κατηγορίας)

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Ναι	1	1	25,00	25,00	25,00
Όχι	2	3	75,00	75,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Η γενική πλειοψηφία πιστεύει πως οι νομοθετικές διαδικασίες δεν είναι επαρκείς

Πίνακας 15

Πόσο σημαντικό είναι το δίκτυο Κοιν.Σ.Επ. ανά περιφέρεια

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Πολύ σημαντική	4	4	100,00	100,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Το 100% των ερωτηθέντων θεωρεί πολύ σημαντική την ύπαρξη δικτύου Κοιν.Σ.Επ.

Πίνακας 16

Προβλήματα έλλειψης δικτύου

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Αδυναμία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ Κοιν.Σ.Επ.	1	1	25,00	25,00	25,00
Αδυναμία ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας.	3	1	25,00	25,00	50,00
Πιθανή πολιτική παρέμβαση	4	1	25,00	25,00	75,00
Αδυναμία επικοινωνίας με το κράτος	5	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Τα προβλήματα λόγω της έλλειψης δικτύου έχουν χαρακτηριστεί ισάξια από τους ερωτηθέντες.

Πίνακας 17

Βασικές ανάγκες κατάρτισης μελών

<i>Value Label</i>	<i>Value</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
Κατάρτιση Επιχειρηματικού σχεδίου	1	1	25,00	25,00	25,00
Γενική Διαχείριση	3	2	50,00	50,00	75,00
Μάρκετινγκ και προώθηση υπηρεσιών	4	1	25,00	25,00	100,00
<i>Total</i>		4	100,0	100,0	

Κατά τη γενική πλειοψηφία η Βασική ανάγκη των μελών των Κοιν.Σ.Επ. είναι η γενική διαχείριση.

8.2 Πίνακες διπλής εισόδου

Πίνακας 1

Ποιό το ηλικιακό προφίλ των μελών * Ποιό το μορφωτικό επίπεδο των μελών [count, row %, column %, total %].

<i>Ποιό το ηλικιακό προφίλ των μελών</i>	<i>Ποιό το μορφωτικό επίπεδο των μελών</i>			<i>Total</i>
	<i>Απόφοιτοι λυκείου</i>	<i>Απόφοιτοι Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ</i>	<i>μεταπτυχιακό, διδακτορικό</i>	
<i>31 – 45</i>	,00	,00	1,00	1,00
	,00%	,00%	100,00%	100,00%
	,00%	,00%	100,00%	25,00%
	,00%	,00%	25,00%	25,00%
<i>46-60</i>	1,00	2,00	,00	3,00

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

	33,33%	66,67%	,00%	100,00%
	100,00%	100,00%	,00%	75,00%
	25,00%	50,00%	,00%	75,00%
<i>Total</i>	1,00	2,00	1,00	4,00
	25,00%	50,00%	25,00%	100,00%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
	25,00%	50,00%	25,00%	100,00%

Η γενική πλειοψηφία των μελών των ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. που έχουν ηλικία από 46-60 έτη είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου – Τ.Ε.Ι.

Πίνακας 2

Ποιες οι σχέσεις συνεργασία με τους τομείς της οικονομίας * Ποιες οι σχέσεις συνεργασίας με τους τομείς της οικονομίας [count, row %, column %, total %].

<i>Ποιες οι σχέσεις συνεργασία με τους τομείς της οικονομίας</i>	<i>Ποιες οι σχέσεις συνεργασίας με τους τομείς της οικονομίας</i>			<i>Total</i>
	<i>Αυτοδιοίκηση</i>	<i>Κράτος</i>	<i>Ε.Ε</i>	
<i>Αυτοδιοίκηση</i>	1,00	1,00	1,00	3,00
	33,33%	33,33%	33,33%	100,00%
	100,00%	50,00%	100,00%	75,00%
	25,00%	25,00%	25,00%	75,00%
<i>Ε.Ε</i>	,00	1,00	,00	1,00
	,00%	100,00%	,00%	100,00%

	,00%	50,00%	,00%	25,00%
	,00%	25,00%	,00%	25,00%
<i>Total</i>	1,00	2,00	1,00	4,00
	25,00%	50,00%	25,00%	100,00%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
	25,00%	50,00%	25,00%	100,00%

Η γενική πλειοψηφία δηλώνει πως δεν υπάρχει καλή συνεργασία ανάμεσα σε αυτούς και την αυτοδιοίκηση, ενώ υπάρχει εχθρική στάση από το κράτος

Πίνακας 3

Θα συμμετείχατε σε δίκτυο κοινσεπ * πόσο σημαντικό είναι το δίκτυο κοινσεπ ανα περιφέρεια [count, row %, column %, total %].

Θα συμμετείχατε σε δίκτυο κοινσεπ	πόσο σημαντικό είναι το δίκτυο κοινσεπ ανα περιφέρεια	
	Πολύ σημαντική	<i>Total</i>
<i>Ναι</i>	4,00	4,00
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%
<i>Total</i>	4,00	4,00
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%

Η γενική πλειοψηφία δηλώνει πως η ύπαρξη δικτύου κοιν.σ.επ. είναι απαραίτητη και θα συμμετείχε σε αυτό.

Πίνακας 4

Πιστεύεται πως είναι επαρκείς οι νομοθετικές διαδικασίες (βιβλία β γ κατηγορίας * είναι θεμιτή η ύπαρξη φόρου επιτιδεύματος [count, row %, column %, total %].

Πιστεύεται πως είναι επαρκείς οι νομοθετικές διαδικασίες (βιβλία β γ κατηγορίας	είναι θεμιτή η ύπαρξη φόρου επιτιδεύματος	Total
	Όχι	
Ναι	1,00	1,00
	100,00%	100,00%
	25,00%	25,00%
	25,00%	25,00%
Όχι	3,00	3,00
	100,00%	100,00%
	75,00%	75,00%
	75,00%	75,00%
Total	4,00	4,00
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%
	100,00%	100,00%

Η γενική πλειοψηφία θεωρεί πως δεν πρέπει να υπάρχει φόρος επιτιδεύματος εφόσον και οι νομοθετικές διαδικασίες δεν είναι επαρκείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Τα προβλήματα των εγγεγραμμένων Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων του Νομού Θεσσαλονίκης κατά τη χρονική περίοδο Ιουνίου 2014.»

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια της Πτυχιακής εργασίας με θέμα **«Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις»**. Μέσω της έρευνας επιχειρείται να προσδιοριστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Κοιν.Σ.Επ. κατά την ίδρυσή τους όσο και κατά τη μετέπειτα πορεία τους αλλά και με άλλους φορείς.

Τα στοιχεία σας θα παραμείνουν εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν για καθαρά ακαδημαϊκούς σκοπούς.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας

Η ερευνητική ομάδα:

Τζούλια Άννα

Τσακάλη Σεβαστή

Επίβλεψη:

κ. Μπελίδης Αθανάσιος

1. Σε ποια κατηγορία του Νόμου 4019/2011 υπάγεστε τυπικά;

- A) ένταξης
- B) Κοινωνικής φροντίδας
- Γ) Συλλογικού και Παραγωγικού σκοπού

2. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται η Κοιν.Σ.Επ. σε λειτουργία;

- A) ναι
- B) όχι
- Γ) Υπολειτουργεί

3. Εάν όχι για ποιο λόγο διέκοψε τη λειτουργία της; (Απαντήστε συνοπτικά ή πιθανές απαντήσεις)

- A) Δεν ξεκίνησε ποτέ
- B) Ξεκίνησε αλλά δεν είχε θετικό οικονομικό αποτέλεσμα
- Γ) χρειαζόταν κεφάλαια που δεν είχαν προυπολογιστεί και δεν υπήρχαν
- Δ) δεν υπήρξε δυνατότητα χρηματοδότησης από Τράπεζα
- E) δεν υπήρξε κοινή συμμετοχή των μελών
- ΣΤ) δεν υπήρξε σύμπνοια των μελών
- Z) Άλλο.....

4. Ποιος ήταν ο κύριος λόγος ίδρυσης της Κοιν.Σ.Επ.;

- A) Ανεργία
- B) Προσφορά στην κοινωνία (εθελοντισμός)
- Γ) Συμπληρωματική / εναλλακτική απασχόληση
- Δ) Κρατικά / Ευρωπαϊκά κίνητρα
- E) Άλλος λόγος.....

5. Από πόσα μέλη αποτελείται η Κοιν.Σ.Επ.

- A) 5 έως 7
- B) 8 έως 10
- Γ) 11 και άνω

6. Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. είναι κατά κύριο λόγο:

- A) Άνδρες
- B) Γυναίκες
- Γ) Άνδρες και Γυναίκες

7. Ποιο είναι το ηλικιακό προφίλ των μελών της Κοιν.Σ.Επ. στην οποία ανήκετε; (Να συμπληρωθεί αριθμός ατόμων ανά κατηγορία)

- A) 18 -30
- B) 31 – 45
- Γ) 46-60
- Δ) 60και άνω

8. Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο των μελών της Κοιν.Σ.Επ. στην οποία ανήκετε;

- A) Αναλφάβητοι
- B) Απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης (γυμνάσιο)
- Γ) Απόφοιτοι λυκείου
- Δ) Απόφοιτοι ΙΕΚ
- Ε) Απόφοιτοι Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ
- ΣΤ) μεταπτυχιακό, διδακτορικό

9. Πως θα χαρακτηρίζατε τη διαδικασία ίδρυσης;

- A) πολύ απλή
- B) απλή
- Γ) μέτριας δυσκολίας

Δ) πολύπλοκη - επίπονη

10. Πως θα χαρακτηρίζατε τη διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας;

A) πολύ απλή

B) απλή

Γ) μέτρια

Γ) πολύπλοκη

11. Κατά την ίδρυση της Κοιν.Σ.Επ. υπήρχε χρηματική βοήθεια από τρίτους; Και αν ναι από ποιους;

A) Όχι

B) δήμο

Γ) Περιφέρεια

Δ) Κρατικός φορέας

Ε) Πρόγραμμα χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ)

ΣΤ) Οικογένεια

Z) Τραπεζική χρηματοδότηση

Η) Ιδιωτική χρηματοδότηση

Θ) άλλος τρόπος.....

12. Υπάρχει χρηματοδοτική υποστήριξη σε λειτουργούσα Κοιν.Σ.Επ. ; Και εάν ναι από ποιους;

A) Όχι

B) δήμο

Γ) Περιφέρεια

Δ) Κρατικός φορέας

Ε) Πρόγραμμα χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ)

ΣΤ) Οικογένεια

- Z) Τραπεζική χρηματοδότηση
- H) Ιδιωτική χρηματοδότηση
- Θ) άλλος τρόπος.....

13. Ποια τα προβλήματα που μπορούν να προκύψουν κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Κοιν.Σ.Επ.;

- A) Το Δ.Σ. δεν βρίσκεται σε απαρτία
- B) Μικρή συχνότητα συνελεύσεων
- Γ) Μικρός αριθμός συμμετεχόντων στις συνελεύσεις
- Δ) Δεν τηρούνται τα πρακτικά
- E) Τα πρακτικά δεν δημοσιοποιούνται στα μέλη
- ΣΤ) Οι ανεπαρκείς γνώσεις των μελών για τη λήψη αποφάσεων.
- Z) Άλλος λόγος.....

14. Ποιες οι σχέσεις συνεργασίας με τους τομείς της οικονομίας; (αυτοδιοίκηση, κράτος, Ε.Ε, άλλο) (συμπληρώστε με X).

	Αυτοδιοίκηση	Κράτος	Ε.Ε	Άλλο
Δεν υπάρχει συνεργασία				
υπάρχει καλή συνεργασία				
δεν υπάρχει πάντα συνεργασία				
η στάση τους είναι εχθρική				

15. Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκπαίδευση των δημόσιων οργάνων που εξυπηρετούν τις Κοιν.Σ.Επ.;

- A) Καθόλου σημαντική
- B) Σημαντική

Γ) Πολύ σημαντική

Δ) Πάρα πολύ σημαντική

16. Θεωρείται ότι οι Κοιν.Σ.Επ πρέπει να χαρακτηρίζονται ως:

A) Κερδοσκοπικοί οργανισμοί

B) Μη κερδοσκοπικοί

17. Είναι απαραίτητη η νομιμοποίηση της εθελοντικής εργασίας για τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ.;

A) Ναι

B) Όχι

Γ) μέχρι κάποιο βαθμό

18. Θεωρείτε ότι πρέπει να μπορεί η Κοιν.Σ.Επ. να χρησιμοποιεί εργαζόμενους με αποδείξεις παροχής υπηρεσιών αποκλειστικής απασχόλησης (μπλοκάκι);

A) Ναι

B) Όχι

19. Θεωρείτε ότι μπορεί εργαζόμενος της Κοιν.Σ.Επ. να πουλάει σε αυτή τα προϊόντα ίδιας παραγωγής του;

A) Ναι

B) Όχι

20. Είναι θεμιτή η ύπαρξη φόρου επιτηδεύματος στις Κοιν.Σ.Επ.;

A) Ναι

B) Όχι

21. Πιστεύετε ότι είναι επαρκείς οι νομοθετικές διευκρινήσεις που αφορούν την οικονομική λογιστική διαχείριση; (Βιβλία Β' – Γ' κατηγορίας)

A) Ναι

B) Όχι

22. Πόσο σημαντική θεωρείται την ύπαρξη δικτύου Κοιν.Σ.Επ. ανά περιφέρεια;

A) Καθόλου σημαντική

B) όχι ιδιαίτερα σημαντική

Γ) αρκετά Σημαντική

Δ) Πολύ σημαντική

23. Ποια προβλήματα πιστεύετε ότι δημιουργεί η έλλειψη δικτύου Κοιν.Σ.Επ. ανά περιφέρεια; (περισσότερες από μία απαντήσεις)

A) Αδυναμία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ Κοιν.Σ.Επ.

B) Ανέφικτη συνεργασία μεταξύ Κοιν.Σ.Επ.

Γ) Αδυναμία ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας.

Δ) Πιθανή πολιτική παρέμβαση

E) Αδυναμία επικοινωνίας με το κράτος

Στ) Κανένα πρόβλημα

Z) Άλλο.....

24. Θα συμμετείχατε ως Κοιν.Σ.Επ. σε ένα δίκτυο;

A) Ναι

B) Όχι

Γ) Ίσως

25. Πόσο σημαντική θεωρείτε την ύπαρξη υποδομών στέγασης στους Δήμους; (χώροι συγκεντρώσεων, επαγγελματικοί χώροι κ.λπ.)

A) ασήμαντη

B) Καθόλου σημαντική

Γ) Αρκετά Σημαντική

Δ) Πολύ σημαντική

26. Ποιες θεωρείτε ως βασικές ανάγκες κατάρτισης των μελών στις ΚΟΙΝΣΕΠ. (επιλέξτε με X τη απάντηση σας)

Κατάρτιση Επιχειρηματικού σχεδίου	
Λογιστικά	
Γενική Διαχείριση	
Μάρκετινγκ και προώθηση υπηρεσιών	
Γνώση χρηματοδοτικών εργαλείων	
Εξυπηρέτηση πελατών	
Διαχείριση προσωπικού και ομάδων	
Διαχείριση χρόνου	
Project management	
Διαχείριση ποιότητας	
Internet και τεχνικές αξιοποίησής του	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- 1) Α. Βλάχου, Ν. Θεοχαράκης, Δ. Μυλωνάκης, 2011, *Οικονομική κρίση και Ελλάδα*, Gutenberg
- 2) Ε. Καρασαββίδου – Χατζηγγορίου, 2002, *Επιχείρηση και κοινωνία*, Θεσσαλονίκη
- 3) Χ.Καμενίδης, 1990, *Συνεταιριστική οικονομική*, Θεσσαλονίκη
- 4) Γ. Μ. Κορρές, 1999, *Συνεργατισμός και Οικονομική ανάπτυξη*, Θεσσαλονίκη
- 5) Χ. Σαρμανιώτης, 2005, *Μάνατζμεντ*, Αθήνα
- 6) Ε. Πουρναράκης, Γ. Χατζηκωνσταντίνου, 2004, *Αρχές Οικονομικής*, Αθήνα, Β' Έκδοση
- 7) Ιωαννίδης, 2003, *Επιχείρηση και κοινωνία*

Ιστοσελίδες

- 1) <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/arxes.pdf>
- 2) <http://www.startupgreece.gov.gr/el/content/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%AF%CE%B4%CF%81%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80>
- 3) <http://epixeireite.duth.gr/?q=node/1789>
- 4) dasta.teipat.gr/system/files/moke/odhgos_koin_epix_0.pdf

Εργασίες

- 1) Μονάδα Καινοτομίας Και επιχειρηματικότητας, *Οδηγός Κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων*, Τ.Ε.Ι. Σερρών